

DIAK

Anna-Leena Leskinen

Outi Vihervuori

Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö, 2025

**Osallistujien kokemuksia Liperin
seurakunnan yhteisöruokailuista**

TIIVISTELMÄ

Anna-Leena Leskinen & Outi Vihervuori
Osallistujien kokemuksia Liperin seurakunnan yhteisöruokailuista
Sivut 47, liitteet 2
Kevät 2025
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Tämän tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä asiakaskokemustietoa yhteisöruokailuista. Tavoitteena oli tuottaa Liperin seurakunnalle tietoa, jota voidaan hyödyntää Sannin Soppa -yhteisöruokailutoiminnan kehittämisessä. Sannin Soppa on Liperin seurakunnan yhteisöruokailu, jota järjestetään neljässä eri taajamassa: Liperin kirkonkylällä, Ylämyllyllä, Viinijärvellä ja Heinävedellä. Kävijämäärät eri taajamissa ovat 25–70 henkilöä. Yhteisöruokailut ovat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta painottavia ruokailuja, joita ei ole rajattu tietyille kohderyhmälle, kuten vähävaraisille tai ikäihmisille, vaan kaikki ovat tervetulleita ruokailemaan. Opinnäytetyössä selvitettiin, millaisia kokemuksia osallistujilla on Sannin Soppa -yhteisöruokailuista, millainen merkitys ruokailuilla on ollut heidän arkeensa ja hyvinvointiinsa ja miten Sannin Soppa -yhteisöruokailuja voisi jatkossa kehittää.

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin strukturoitua kyselylomaketta. Kohderyhmänä olivat yli 18-vuotiaat Sannin Soppa -yhteisöruokailun osallistajat. Aineistoa kerättiin kaikkien neljän taajaman yhteisöruokailuista, ja vapaaehtoiset osallistajat täyttivät paperisen kyselylomakkeen ruokailun yhteydessä. Aineisto koostui 76 vastauksesta. Analyysivaiheessa aineisto syötettiin Webropol-järjestelmään ja analysoitiin määrällisin ja laadullisin menetelmin.

Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat, että kävijöillä oli yhteisöruokailuista myönteisiä kokemuksia. Kävijät kokivat yhteisöruokailujen vaikuttaneen positiivisesti hyvinvointiinsa ja he mielsivät ruokailut merkityksellisiksi arjessaan. Tulosten perusteella Liperin seurakunnan yhteisöruokailujen mahdollisiksi kehittämiskohteiksi havaittiin kävijöiden kohtaaminen, yhteisöllisyyden tunteen luominen ja yhteisen keskustelun herättäminen. Kehittämiskohteiksi ja samalla jatkotutkimusideoiksi tunnistettiin myös ruokailujen viestintä sekä laajemman yhteistyön luominen erilaisten verkostojen, kuten sosiaalitoimen, kanssa.

Asiasanat: diakoniatyö, kyselytutkimus, ruoka-apu, yhteisöllisyys, yhteisöruokailu

ABSTRACT

Anna-Leena Leskinen & Outi Vihervuori

The Participants' Experiences of the Community Meals in the Parish of Liperi

47 p., 2 appendices

Spring 2025

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services, Diaconal Work

The purpose of this research-oriented thesis was to gather customer experience data on community meals. The aim was to provide the Parish of Liperi, Finland, with information that could be used to develop the Sannin Soppa community meals. Sannin Soppa is a community meal organized by the Parish of Liperi, held in four different areas: Liperi, Ylämylly, Viinijärvi, and Heinävesi. Community meals are dining events that emphasize community and inclusivity. They are not restricted to a specific target group, such as low-income individuals or the elderly, but are open to everyone. The objective was to collect information on the participants' experiences of the Sannin Soppa community meals, the impact these meals have had on their daily lives and well-being, and how the community meals could be developed in the future.

The data collection method was a structured questionnaire. The target group consisted of participants over the age of 18 who attended the Sannin Soppa community meals. Data was collected from all four localities, and the participants filled out a paper questionnaire during the meal. The data set consisted of 76 questionnaires. In the analysis phase, the data was entered into the Webropol survey tool and analysed using both quantitative and qualitative methods.

The major results of the survey indicated that participants had positive experiences of the community meals. They felt that the meals had a positive impact on their well-being and viewed the meals as meaningful in their daily lives. Based on the results, potential areas for development in the Sannin Soppa community meals were identified, including improving the interaction with participants, creating a stronger sense of community, and encouraging shared conversations. Other areas for improvement and further research were the communication and marketing of Sannin Soppa and the development of broader cooperation with various networks, such as social services.

Keywords: community meals, communality, diaconal work, food aid, questionnaire survey

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET	5
2.1 Ruoka ja ruoka-apu	5
2.2 Yhteisöruokailu	9
2.3 Osallisuus ja eriarvoisuus	12
2.4 Yhteisöllisyys ja yksinäisyys.....	14
3 LIPERIN SEURAKUNTA JA SANNIN SOPPA -YHTEISÖRUOKAILU	16
3.1 Työelämäyhteistyökumppani Liperin seurakunta	16
3.2 Sannin Soppa -hankkeen taustaa	17
3.3 Toiminnan kustannukset	19
3.4 Sannin Soppa yhteistyökumppanit.....	20
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	23
5 AINEISTONKERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT	24
5.1 Aineistonkeruumenetelmän valinta	24
5.2 Kohderyhmän rajaaminen ja lomakkeen muotoutuminen	25
5.3 Käytännön toteutus	27
5.4 Aineisto ja analyysimenetelmä.....	28
6 TULOKSET	29
6.1 Taustatiedot	29
6.2 Väittämien vastaukset.....	30
6.3 Avointen kysymysten vastaukset	33
7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	34
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	36
LÄHTEET	43
LIITE 1. Saatekirje ja kyselylomake	48
LIITE 2. Sannin Soppa mainos. Esimerkki Ylämyllyn mainoksesta.....	53

1 JOHDANTO

1990-luvun laman aikaan ruoka-avusta tuli laajamittainen yhteiskunnallinen ilmiö (Lehtelä & Kestilä, 2014, s. 271). Ruoka-apu vastasi tarpeeseen, joka syntyi masatyöttömyydestä ja sosiaaliturvaetuksien karsimisesta (Ohisalo, 2017, s. 30). Evankelis-luterilainen kirkko otti vahvan toimijan roolin organisoimalla ruoka-apua eri paikkakunnilla (Lehtelä & Kestilä, 2014, s. 271). Alun perin kirkon ruokajakelu oli tarkoitettu väliaikaiseksi helpotukseksi syvän laman aikana, eikä evankelis-luterilaisessa kirkossa osattu kuvitella, että julkinen vastuu yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevista siirtyisi osittain pysyvästi kolmannelle sektorille (Silvasti, 2015, s. 474).

Ruoka-apu on 2020-luvulla ollut muutoksessa, ja ruoka-aputoimintaa on kehitetty ympäri Suomea. Sen sijaan, että ruokailuja suunnattaisiin tietyille ryhmille, kuten vähävaraisille tai ikäihmisille, on ruokailuista haluttu tehdä kaikille yhteisiä. Ruokailuissa on painotettu yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Diakonian ruokailut ovat saaneet myös uudenlaisia nimityksiä: puhutaan esimerkiksi yhteisöruokailuista tai yhteinen pöytä -ruokailuista. Yhteisöruokailujen ajatuksena on tarjota muuta kuin ruokaa. Keskeisiä teemoja ovat osallisuus, yksinäisyyden ehkäisy sekä asiakaslähtöisyys. (Paloviita, 2020, s. 25–28.) Kun ruokaillaan yhdessä, ei poisteta vain nälkää, vaan myös muunlaisia puutteita ja tarpeita, jotka eivät aina näy päälle päin (Larjavaara, 2019, s. 60).

Opinnäytetyön yhteistyötaho on Liperin seurakunta, joka toimii neljässä taajamassa: Liperin kirkonkylällä, Ylämyllyllä, Viinijärvellä ja Heinävedellä. Opinnäytetyö tehtiin Liperin seurakunnan tilauksesta Sannin Soppa -yhteisöruokailuihin liittyen. Sannin Soppa on kaikille avoin yhteisöruokailutilaisuus, ja tämä tutkimuspainotteinen opinnäytetyö selvittää Liperin seurakunnan Sannin Soppa -yhteisöruokailuihin osallistuneiden kokemuksia yhteisöruokailuista. Strukturoidulla kyseilylomakkeella kerättiin tietoa siitä, millaisia kokemuksia osallistujilla on Sannin Soppa -yhteisöruokailuista, millainen merkitys ruokailuilla on ollut heidän arjelleen ja hyvinvoinnilleen ja miten Sannin Soppa -toimintaa voitaisiin vielä kehittää.

Työn tarpeellisuus voidaan perustella sillä, että työn tavoitteena oli tuottaa Liperin seurakunnalle hyödyllistä tietoa osallistujien kokemuksista, jotta yhteisöruokailutoimintaa voidaan kehittää myös jatkossa. Opinnäytetyön tulokset ovat merkityksellisiä myös, kun pohditaan Liperin seurakunnan yhteisöruokailutoiminnan rahoitusta ja laajentamista. Lisäksi tutkimustuloksista voi olla hyötyä muille seurakunnille ja toimijoille, jotka järjestävät yhteisöruokailuja tai ovat kiinnostuneita aloittamaan yhteisöruokailutoiminnan alueellaan.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Ruoka ja ruoka-apu

Ruoka on ihmisen elinehto ja hengissä selviytymisen kannalta tärkeä väline, mutta sillä on myös paljon muita merkityksiä. Ruokaan kytkeytyy monenlaisia sosiokulttuurisia ja sosioekonomisia kysymyksiä: mitä syödään, kuinka usein syödään, kenen kanssa syödään ja missä syödään. (Ohisalo, 2017, s. 34.)

Ruokailuun liittyy monin tavoin esimerkiksi sosiaalisen kanssakäymisen ulottuvuuksia. Ruokailu, kuten myös kahvin juominen, ovat ravinnon nauttimisen ohella ihmisten väliseen kanssakäymiseen vaikuttavaa sosiaalista toimintaa. Esimerkiksi perheen, ystävien tai työtovereiden yhteiset kahvihetket vahvistavat yhteenkuuluvuutta. (Saarinen, 2004, s. 166.) Ruuan jakaminen muodossa tai toisessa on universaali, ihmisyyden ytimeen liittyvä tapa. Yhdessä syöminen voidaan siis nähdä identiteetin rakentajana sekä kiinnityspintana yhteisöön ja yhteiskuntaan. Kun ruokaillaan yhdessä muiden ihmisten kanssa, ei poisteta vain nälkää, vaan myös muunlaisia puutteita ja tarpeita, jotka eivät aina näy päälle päin. Yhdessä syömiseen liittyvät yhteisöt voivat olla olennaisia ihmisten sosiaalisen pääoman kehittämisessä. Yhdessä syömisestä onkin tullut tärkeä teema niin ruokakasvatuksessa kuin myös laajemmin suomalaisessa yhteiskunnassa. (Larjavaara,

2019, s. 1, s. 60.) Yksi suomalaisen kulttuurin tärkeimmistä arvoista onkin ruuan kunnioittaminen (Makkonen, 2004, s. 35).

1970- ja 1980-luvuilla Suomessa ajateltiin, että hyvinvointivaltio takaisi elämän perustarpeet kaikille kansalaisille. 1990-luvun lama kuitenkin paljasti ne sosiaaliturvan heikkoudet, jotka kohdistuvat heikoimmassa asemassa oleviin. (Silvasti, 2015, s. 471.) Nykymuotoinen ruoka-apu syntyiikin 1990-luvun laman aikana, jolloin se vastasi tarpeeseen, joka syntyi massatyöttömyydestä ja sosiaaliturvatuksien karsimisesta (Ohisalo, 2017, s. 30). Eri tahot alkoivat jakamaan ruokaa, järjestämään aamiais- ja lounasruokaloita tai julkisia ilmaisia ruokailuja vaikeisiin elämäntilanteisiin joutuneiden kansalaisten auttamiseksi (Lehtelä & Keskilä, 2014, s. 271).

Ruoka-apu käsittää monia erilaisia ruuanjakelun muotoja, ja ruoka-avusta puhutaan monin eri termein. Esimerkiksi ”leipäjono” ja ”ruokajono” ovat yleisiä tapoja puhua ruoka-avusta, mutta perinteisten leipäjonon lisäksi ruoka-apua ovat esimerkiksi soppakeittiöt, yhteisruokailut ja ruokapankit (Ohisalo, 2017, s. 30). Suomessa ensimmäinen ruokapankki perustettiin vuonna 1995 (Tikka, 2019, s. 341). Tuolloin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ruokapankkien kautta jaettiin esimerkiksi EU-ruokaa. Yhdeksi ruoka-avun muodoksi voidaan käsittää myös maksusitoumukset, joita sosiaalitoimessa ja kirkon diakoniatyössä jaetaan asiakkaille ruokaostoksia varten (Ohisalo, 2017, s. 30). Kirkkopalvelut ry:n Ruoka-apu.fi-palvelusta löytyy koko Suomen kattava kartta ruoka-aputoimijoista. Paikkakunnan nimellä hakemalla saa ajantasaisen tiedon ruoka-avun tarjoajista, ruoka-aputahtumista ja yhteisruokailuista. Ruoka-aputoimijat tukevat avunsaajan osallisuutta ja hyvinvointia, antavat ohjaus- ja neuvontapalveluita sekä esimerkiksi työllistymistä tukevaa toimintaa. (Ruoka-apu.fi, i.a.)

Merkittävä osa ilmaisruuasta jaetaan seurakuntien, muiden uskonnollisten yhteisöjen ja järjestöjen kautta. 1990-luvun laman jälkeen kirkon diakoniatyöstä muodostui keskeinen toimija sosiaaliturvan aukkojen paikkaajana, kun diakoniatyössä muodostui näkemys siitä, että viimesijainen yhteiskunnan sosiaaliturva on murtunut (Ohisalo, 2017, s. 30–38). Evankelis-luterilainen kirkko otti siis vahvan toimijan roolin ja vastasi hädänalaisessa tilanteessa olevien kansalaisten

tarpeeseen organisoimalla ruoka-apua eri paikkakunnilla (Lehtelä & Kestilä, 2014, s. 271). 1990-luvun alussa kirkon diakoniatyöntekijät huomasivat, että taloudellisesti huonoon tilanteeseen ajautuneet perheet ja -äidit etsivät yöaikaan ruokaa itselleen ja perheilleen ruokakauppojen roska-astioista. Diakoniatyöntekijöiden aloitteesta kauppojen syömäkelpoista ylijäämäruokaa alettiin jakaa tarvitseville inhimillisemmällä tavalla. (Silvasti, 2015, s. 473–474.) Toisaalta on tärkeää ottaa huomioon se, että yksilölle riippuvuus ruoka-avusta voi tarkoittaa myös sitä, että valinnanvapaus ja ihmisarvo menetetään. Tämä johtuu siitä, että heidän täytyy vastaanottaa jaettavaa ruokaa, vaikka se ei vastaisi heidän todellisia tarpeitaan tai mieltymyksiään. (Tikka, 2019, s. 342.)

Ruoka-avun syntymisen aikoihin kirkon sisällä heräsi pelkoa siitä, että ruoka-aputoiminnan myötä osa julkisesta vastuusta siirtyisi kirkolle ja muille ruoka-aputoimijoille (Hiilamo, 2022, s. 181). Alun perin kirkon ruokajakelu oli tarkoitettu väliaikaiseksi helpotukseksi syvän laman aikana, eikä evankelis-luterilaisessa kirkossa osattu kuvitella, että julkinen vastuu yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevista siirtyisi osittain pysyvästi kolmannelle sektorille (Silvasti, 2015, s. 474). Nykyään vähävaraisten ruokailut ja ruokakassit sekä taloudellinen auttaminen ovatkin seurakuntien pysyviä auttamisen muotoja, vaikka ne saivat alkunsa 1990-luvun laman väliaikaisesta auttamistoiminnasta (Paloviita, 2020, s. 25).

Ruoka-apu on 2020-luvulla ollut muutoksessa, ja ruoka-aputoimintaa on kehitetty ympäri Suomea (Paloviita, 2020, s. 25). Esimerkiksi koronapandemia vaikutti ruoka-apuun, kun ruoka-aputoiminta lisääntyi koronapandemian aikana (Kalanti, 2022, s. 50). Diakoniatyössä ruoka-avusta on yritetty tehdä mahdollisimman säästettävää: nöyryyttävästä leivän jonottamisesta on pyritty pääsemään eroon (Hiilamo, 2022, s. 182). Ruoka-aputoiminta on myös osin siirtymässä ruuan puutteen ja nälän lievittämisestä kohti kestäväää kehitystä ja ekologisia arvoja, kun kauppojen ylijäämäruokaa jaetaan järjestöjen toimesta tarvitseville. Tällainen toiminta saattaa synnyttää ristiriitaisen tilanteen, jossa ruoka-aputoimijat ovat riippuvaisia ylijäämäruuasta sen sijaan, että ylijäämäruuan määrää pyrittäisiin ensisijaisesti vähentämään. Kaupan ala on merkittävin ruokalahjoitusten antaja. Ylijäämäruuan määrä vaihtelee ja on vaikeasti ennustettavissa. Toiminnan riippuvuus ylijäämäruuasta on haastavaa niille ruoka-aputoimijoille, joiden toiminta

nojaa ruokalahjoituksiin, ja joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia ostaa ruokaa muualta. (Tikka, 2019, s. 341–343.) Toisaalta ruoka-aputoiminnan moninaisuus on tarjonnut monelle mielekäästä ja osallistavaa tekemistä. On nähty, että ruokailuissa kävijä tai leipäjonossa seissyt on siirtynyt niin sanotusti “leipäkasojen” toiselle puolelle ja tarjoutunut auttamaan muita. Autettavasta on siis tullut auttaja. (Hiilamo ym., 2008, s. 121.)

Ruoka-aputoimintaan liittyy olennaisesti myös Euroopan unionin antama ruoka-apu, jossa Ruokavirasto oli rahaston hallintaviranomainen ohjelmakaudella 2014–2020. Suomen toimenpideohjelmassa on keskitytty vähentämään vähävaraisten ihmisten ruuan puutetta, ja ruoka-apua on jaettu paikallistason yhdistyksien ja seurakuntien kautta. Vuonna 2021 toimitettiin viimeiset EU-elintarvikkeet kumppanuusorganisaatioille. (Ruokavirasto, 8.3.2024.) Uudella ohjelmakaudella 2021–2027 hankkeessa jaetaan muun muassa maksukortteja ruokakauppaan peruselintarvikkeiden ja perushyödykkeiden hankintaan. Tämä apu rahoitetaan Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+). Ohjelmakaudella tavoitteena on myös edistää vähävaraisten ihmisten ohjaamista muiden palveluiden piiriin ja tukea heitä työllisyyteen, opiskelumahdollisuuksiin sekä yhteiskuntaan integroitumiseen. (Ruokavirasto, 29.10.2024.) Tämän opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimivassa Liperin seurakunnassa ESR-kortteja jaetaan diakoniatyöntekijän vastaanotolla. Vastaanotolle tulleen ihmisen avuntarvetta kartoitetaan Työterveyslaitoksen Solmu-koordinaatiorahaston toteuttamalla Kykyviisari-lomakkeella. Lomakkeen täyttäminen on vapaaehtoista, ja lomakkeen täyttäjä saa oman lomakkeensa mukaansa. Jaettavien korttien määrä on ilmoitettu ohjeissa, ja esimerkiksi perheille tai yksinhuoltajille voi antaa useamman kortin lasten lukumäärän mukaan. Yhden kortin arvo on 40 euroa. (Anne-Maria Issakainen, Liperin seurakunnan EU-ruoka-apuvastaava, henkilökohtainen tiedonanto 8.11.2024.)

1990-luvun laman jälkeen mielikuvat ruoka-apun vastaanottajista ovat monipuolistuneet. Aikaisemmin ruoka-apuun turvautuivat erityisesti työttömät ja kodittomat miehet, mutta nykyään ruoka-apu kokoaa yhteen ihmisiä hyvin erilaisista lähtökohdista. Nuoret suomalaiset eivät tosin kovin usein turvaudu ruoka-apuun. Syitä tähän ovat esimerkiksi korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki ja osa-aikainen työskentely opintojen ohella. Ruoka-apun vastaanottajat ovatkin siis yleensä

Suomen väestön keski-ikää vanhempia. Vastaanottajat ovat usein eläkeläisiä, työttömiä tai lomautettuja, ja he asuvat todennäköisemmin yksin. (Salonen ym., 2018, s. 6–7.) Ruoka-avun vastaanottajissa korostuvat pientä eläkettä saavat, yksin asuvat iäkkäät naiset ja työttömät, yksinäiset, keski-ikäiset miehet (Laihiala & Ohisalo, 2017, s. 142).

1990-luvun ruoka-aputoiminta teki siis evankelis-luterilaisen kirkon diakoniatyöstä keskeisen toimijan sosiaaliturvan aukkojen paikkaajana (Ohisalo, 2017, s. 30). Diakoniatyön keskeisiä tehtäviä ovat haavoittuvassa asemassa olevien auttaminen, oikeudenmukaisuuden, yhteisöllisyyden, yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen (Ryökäs ym., 2022, s. 127). Diakoniatyön auttamisen tapoja ovat ruoka-avun lisäksi muun muassa tilapäinen taloudellinen apu sekä neuvonta- ja ohjausapu palvelujärjestelmässä ja viranomaisverkostossa (Wiens & Zitting, 2022, s. 90). Diakoniatyössä kirkon alan ammattilaiset kohtaavat erilaisia huono-osaisuuden muotoja, ja useilla asiakkailla erilaiset ongelmat ovat kasautuneet suuremmaksi vyyhdiksi yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia. Tällaisen tilanteen ratkomiseen ei kykene yksittäinen taho, vaan tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä. (Wiens & Zitting, 2022, s. 89.)

2.2 Yhteisöruokailu

2000-luvulla diakonian ruokailuissa kävijöiden määrä oli laskusuunnassa vuoteen 2017 asti, jonka jälkeen kävijämäärät ovat alkaneet taas kasvaa. Samalla ruokailut ovat kehittyneet uuteen suuntaan, jossa painotetaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Sen sijaan, että ruokailuja suunnattaisiin tietyille ryhmille, kuten vähävaraisille tai ikäihmisille, ruokailuista on haluttu tehdä kaikille yhteisiä. Diakonian ruokailut ovat saaneet seurakunnissa myös uudenlaisia nimityksiä: puhutaan yhteisöruokailuista tai esimerkiksi yhteinen pöytä -ruokailuista. (Paloviita, 2020, s. 28.) Ruoka-avun yhteisölliset ja sosiaaliset ulottuvuudet ovat korostuneet myös ruoka-apua koskevassa julkisessa keskustelussa (Salonen ym., 2018, s. 9).

Yhteisöruokailun käsitettä ei juurikaan ole kirjallisuudessa määritelty. Paloviidan (2020, s. 30) mukaan yhteisöruokailujen ajatuksena on tarjota muutakin kuin

ruokaa: yhteisöllisyyttä, toisten ihmisten seuraa ja mahdollisuutta aktiiviseen toimijuuteen sen sijaan, että ihminen vain kävisi hakemassa valmiin ruokakassin. Yhteisöllisyyden lisäksi yhteisöruokailun teemoja ovat osallisuus, yksinäisyyden ehkäisy sekä asiakaslähtöisyys (Paloviita, 2020, s. 25). On tutkittu, että ruuan tarpeen lisäksi monet ruoka-avun vastaanottajat tulevat ruoka-avun piiriin nimenomaan myös sosiaalisista syistä, kuten tavataksaan toisia ihmisiä tai kuluttaakseen aikaansa. Jotkut tulevat paikalle myös ruoka-avun yhteydessä järjestetyn sosiaalisen tai uskonnollisen oheistekemisen takia. (Salonen ym., 2018, s. 9.)

Eräänlaista yhteisöruokailun mallia on toteutettu esimerkiksi Kirkkohallituksen koordinoimassa Yhteinen keittiö -hankkeessa vuosina 2017–2018. Yhteinen keittiö -hankkeessa ydinajatuksena oli ihmisiä yhteen kokoava, kaikille avoin toiminta tai tila, jossa tarjotaan mahdollisuus edulliseen ruokailuun ja yhdessä olemiseen. Yhteisen keittiön ajatusmaailmaan kuuluu se, että toiminta kutsuu paikalle eri ikäisiä ihmisiä eri taustoista. Hankkeessa pyrittiin vahvistamaan ihmisten osallisuutta yhteisöllisyyden, kohtaamisen ja mielekkään tekemisen keinoin. Toiminnan tavoitteena oli edistää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä luomalla kohtaamispaikkoja, jotka tarjoavat mahdollisuuden laittaa ruokaa yhdessä ja osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen. (Mäntylä ym., 2019, s. 1, s. 48.)

Yhteinen keittiö -hankkeen toiminnan vaikutuksia kävijöidensä osallisuuden kokemuksiin on tutkittu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Sokra-hankkeen ja Kirkkohallituksen yhteistyönä. Arvioinnissa eri puolella Suomea toimivien yhteisten keittiöiden toiminta jaettiin kahteen eri malliin, ruoka-apukeittiöihin ja korttelikeittiöihin. Ruoka-apukeittiöiden toiminnan keskiössä on ruuan jakaminen, usein seurakunnan järjestämä yhteisruokailu. Korttelikeittiöiden ydin sen sijaan on kaikille avoimessa tilassa, joka mahdollistaa yhdessä olemisen ja yhteisen tekemisen. Samalla korttelikeittiöt tarjoavat ruuan syömisen lisäksi mahdollisuuden osallistua yhteisen aterian valmistamiseen. (Mäntylä ym., 2019, s. 2, s. 48.)

Sokra-hankkeen ja Kirkkohallituksen tutkimuksissa havaittiin, että yhteiset keittiöt vaikuttivat työkykyyn ja elintapoihin positiivisesti sekä lisäsivät yhteisöllisyyttä. Havaittu yhteisöllisyyden lisääntyminen oli tapahtunut pääosin korttelikeittiöissä. Korttelikeittiömallin hyvä puoli on myös se, että niiden toimintaa ei ole suunnattu

tietylle kohderyhmälle, vaan toiminta ja ruoka valitaan niin, että kaikki yhteiskuntaryhmät voivat kokea olevansa tervetulleita korttelikeittiöön. Ruoka-apumallin keittiöiden kävijäkunta puolestaan rajoittui useammin esimerkiksi pelkästään ihmisiin, jotka saivat toiminnasta helpotusta taloudelliseen tilanteeseensa tai yksinäisyyteensä. Ruoka-apumallissa toimittiin usein niin, että seurakunnan työntekijät ja vapaaehtoiset valmistivat lämpimän aterian, ja toisinaan toimintaan osallistumiseen motivoi taloudellinen pakko. Tutkimuksessa havaittiin, että Yhteinen keittiö edisti yhteisöllisyyttä parhaiten silloin, kun toimintaa ei järjestetä rajatulle kohderyhmälle, koska silloin osallistujien ei tarvitse pelätä leimautumista tiettyyn ryhmään. Tutkimus osoitti, että osallisuuden edistämiseksi osallistujan roolin tulisi olla aktiivisempi sen sijaan, että hänet nähdään vain avun vastaanottajana. (Mäntylä ym., 2019, s. 2, s. 48.)

Vuonna 2015 Vantaalla aloitettiin Yhteinen pöytä -toiminta. Yhteinen pöytä on yhteisötyön ja ruokahävikin logistiikan malli, jossa lahjoittajilta noudetaan hävikkiä, joka kuljetetaan ruoka-aputoimijoiden verkostoille. Samalla toiminta työllistää työttömiä työnhakijoita. Hävikkiruokaa jaetaan niin seurakuntien, kaupungin toimijoiden, järjestöjen kuin yksittäisten asukkaidenkin kautta tapahtumissa, kahvitauksissa, yhteisölounailla ja aamupaloilla, joissa on mukana myös ruoka-avun kassijakoa. (Yhteinen pöytä, i.a.) Yhteinen pöytä -hanke antaa kaikille mahdollisuuden kohtaamiseen aterian äärellä ilman vaatimuksia tai kysymyksiä. Hanke pyrkii liittämään kaikkeen ruoka-aputoimintaansa myös sosiaalisen ja yhteisöllisyyttä kehittävän ulottuvuuden esimerkiksi yhdessä syömisen avulla. (Larjavaara, 2019, s. 15.) Yhteinen pöytä -toiminnassa on koettu, että yhteisöllinen tapa jakaa ruoka-apua on muodostanut yhteisöjä ja johtanut ruoka-avun tarvitsijoiden inhimilliseen kohtaamiseen ja kohteluun. Toiminnassa on koettu myös, että yhteisöruokailu voi parhaimmillaan vähentää eriarvoisuuden tunnetta eri ryhmien välillä. Työllistämistoiminnalla on lisäksi vahvistettu toimijuutta ja autettu tukityöllistettyjä pääsemään takaisin työelämään. (Yhteinen pöytä, i.a.)

Koska yhteisöruokailuista on verrattain vähän tutkimustietoa ja käsitettä on määriteltä vain harvoissa lähteissä, otimme yhteyttä Raahen ja Harjun seurakuntiin, joissa yhteisöruokailutoimintaa järjestetään. Kysyimme seurakuntien diakonia-työntekijöiltä, miten he seurakunnissaan määrittelevät yhteisöruokailun ja miten

yhteisöruokailu heidän näkemyksensä mukaan eroaa muista diakonian ruokailuista. Sekä Raahen että Harjun seurakunnissa kaikki diakonian ruokailut on nimetty yhteisöruokailuiksi. Seurakunnissa on koettu, että nimitykset “diakoniatyön ruokailu” tai “vähävaraisten ruokailu” ovat leimaavia, eivätkä ihmiset välttämättä halua profiloitua diakonisten palveluiden käyttäjiksi tai vähävaraisiksi. Seurakunnissa ajatellaan, että yhteisöruokailu nimenä ei jaottele ihmisiä mihinkään lokeeroon, vaan kaikki ovat tervetulleita. Raahen seurakunnassa ja Harjun seurakunnassa yhteisöruokailun tarkoituksena on tukea alueen ihmisten yhteisöllisyyttä, ehkäistä yksinäisyyttä ja vahvistaa yhteyttä seurakuntaan. Seurakunnan järjestämissä yhteisöruokailuissa on myös diakoninen näkökulma: kaikki ovat tervetulleita yhteiseen pöytään Jeesuksen antaman esimerkin mukaisesti. Käytännön diakoniatyössä näkyy vahvasti yksinäisyys, ja yhteisöruokailu vastaa tähän tarpeeseen tarjoamalla yhdessäolon kokemuksia ruuan äärellä. Samalla yhteisöruokailut ovat matalan kynnyksen tapa tulla mukaan muuhunkin seurakunnan toimintaan. Vapaaehtoistyö on tärkeä osa yhteisöruokailuja: molemmista seurakunnista kerrottiin, että yhteisruokailut mahdollistavat merkityksellistä tekemistä ja edistävät toimijuutta. (Marja-Leena Kivilompolo, Raahen seurakunnan johtava diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 23.4.2024; Suvi-Sisko Luontama ja Noora Kotkamaa, Harjun seurakunnan diakoniatyöntekijät, henkilökohtainen tiedonanto 25.4.2024.)

2.3 Osallisuus ja eriarvoisuus

Osallisuus tarkoittaa ihmisen kuulumista sellaiseen kokonaisuuteen, joka mahdollistaa liittymisen erilaisiin hyvinvointia ja elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin. Osallisuus tarkoittaa sitä, että ihminen kokee voivansa vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja omiin mahdollisuuksiinsa, mutta myös yhteisiin asioihin. Osallisuuden kokemuksen yhteys hyvinvointiin on vahva: osallisuuden kokemukset lisäävät turvallisuutta, hyvinvointia ja uskoa tulevaan. Matala osallisuus puolestaan linkittyy psyykkiseen kuormittuneisuuteen, huonoksi koettuun työkykyyn ja yksinäisyyden kokemuksiin. Heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta voidaan edistää vahvistamalla heidän vaikutusmahdollisuuksiaan

omassa elämänpiirissä, yhteisöissä ja yhteiskunnassa. (Wiens & Zitting, 2022, s. 88.)

Diakoniatyö voi edistää asiakkaan osallisuutta esimerkiksi tukemalla häntä kiinnittymään sosiaalisiin verkostoihin (Wiens & Zitting, 2022, s. 91). Diakoniatyöntekijät tekevät laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä asiakkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden lisäämiseksi (Ryökäs ym., 2022, s. 135). Diakoniatyössä voidaan tehdä monenlaista yhteistyötä muiden sosiaalipalveluiden tarjoajien kanssa: esimerkiksi Kelan tai sosiaalitoimen edustajat voivat jalkautua seurakuntien tiloihin. Tällaista yhteistyön mallia on jo luotu joissakin seurakunnissa yhteisöruokailujen osana. (Wiens & Zitting, 2022, s. 93.)

Osallisuuden mahdollistuminen edellyttää sitä, että ihmisen aineelliset ja aineettomat perustarpeet on täytetty, esimerkiksi ravitsemuksen tarve (Wiens & Zitting, 2022, s. 92). Yhteisössä osallisuus antaa ihmiselle edellytykset dialogiin erilaisien näkemysten ja todellisuuden tulkintojen välillä. Osallisuuden voi nähdä prosessina, jossa ihminen rakentaa ja pitää yllä suhdettaan yhteisöön. (Thitz, 2013, s. 33–36.)

Kun 1990-luvun lama oli ohi, taloudellinen kasvu 2000-luvun ensimmäisinä vuosina oli nopeaa. Laman aikainen sosiaalipolitiikka oli kuitenkin vaikuttanut sosiaaliturvaverkkoihin niin, että ekonomisen epätasa-arvo sosioekonomisten ryhmien välillä kasvoi merkittävästi. (Silvasti, 2015, s. 474.) Suomalaisessa yhteiskunnassa sosiaalisen ja taloudellisen eriarvoisuuden taustalla on useimmiten työ, joka vaikuttaa varallisuuteen, asumiseen ja tuloihin (Laihiala & Ohisalo, 2017, s. 142). Eriarvoisuus näkyy yksilöiden erilaisina mahdollisuuksina elämässä ja eroina erilaisten ihmisryhmien välillä. Ryhmien lisäksi eri alueiden välillä voi olla eriarvoisuutta: esimerkiksi kuntien tai maakuntien välillä voi olla hyvinvointi- ja terveyseroja. (Wiens & Zitting, 2022, s. 86–87.) Eriarvoisuutta Suomessa on tutkittu vuosina 1987–2021. Deaton Review -eriarvoisuusraportista käy ilmi, kuinka 1900-luvun loppupuolella laman jälkeisellä nousukaudella eriarvoisuus kasvoi huomattavasti Suomessa. Syitä eriarvoisuuden kasvulle olivat pitkäaikaistyöttömyyden kasvu, sosiaaliturvan leikkaukset sekä pääomatulojen kasvu, joka keskittyi suurituloisille. 2000-luvulle tultaessa eriarvoisuuden vaikutukset

työmarkkinoilla näyttävät linkittyvän vahvasti sosiaaliseen eriarvoisuuteen. (Paukkeri ym., 2023, s. 2.)

2.4 Yhteisöllisyys ja yksinäisyys

Yhteisö on ryhmä, jossa ihmiset liittyvät yhteen esimerkiksi elinolosuhteiden parantamiseksi tai taloudellisen tai aatteellisen päämäärän tavoittamiseksi. Yhteisöt luovat mahdollisuuksia hyvälle ja mielekkäälle elämälle. Yhteisö voi olla esimerkiksi alueellisesti rajattu. Yhteisö viittaa käsitteenä sekä yhteiseen tärkeäksi koettuun tavoitteeseen että yhteisön jäsenten keskinäisiin välittämisen tunteisiin. Yhteisöt voivat olla symbolisia tai toiminnallisia: symbolinen yhteisö kehittyy yhteenkuulumisen tunteesta, toiminnallinen yhteisö taas käytännön toiminnan ja vuorovaikutuksen kautta. Nyky-yhteiskunnassa yksin asuminen on lisääntynyt ja perheet ovat pienentyneet. Toisaalta yhteisöllisyys on myös muuttanut muotoaan, ja ihmiset liikkuvat erilaisissa yhteisöissä joustavammin, kiinnittyen niihin yhteisöihin, jotka kulloinkin vastaavat heidän tarpeitaan. (Gothóni, 2018, s. 21.) Kun ihminen kokee arvostuksen ja yhdenvertaisuuden tunnetta erilaisista sosioekonomisista taustoista tulevien osallistujien kesken, hänen kokemuksensa omasta arvostaan voi muuttua positiivisemmaksi. Arvostuksen ja yhdenvertaisuuden tunne mahdollistaa myös paikallisyhteisöön kuulumisen. (Nousiainen, 2021, s. 157.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Ovet auki -strategiassa painotetaan yhteisöllisyyttä: kirkko on osallisuuden yhteisö, joka toimii niin, että kaikki voivat kokea kirkon jäsenyyden merkitykselliseksi ja seurakuntayhteyden voimavarakseen. Seurakunnissa pyritään rakentamaan toimintaa yhä enemmän seurakuntalaisten osaamisen ja aloitteellisuuden varaan, jolloin työntekijän rooli on olla tekemisen mahdollistaja. Näin pyritään rakentamaan yhdessä tekemisen kulttuuria ja yhteisöllisyyttä. Kirkko pyrkii rakentamaan paikallistason yhteisöllisyyttä yhteiskunnassa, jossa hyvinvointivaltion malli on uhattuna ja syrjintä, ennakkoluulot ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus kasvavat. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2020, s. 6–8, s. 13.)

Yksinäisyys on ei-toivottua, omakohtaista yksin olemista. Se voi olla myös kokemusta siitä, ettei omia ajatuksia, tunteita ja kokemuksia pääse jakamaan. (Lähteenmäki, 2022, s. 71.) Yksinäisyys on eniten terveyttä ja hyvinvointia heikentävä yksittäinen tekijä, joka koskettaa kaikkia ikäluokkia (Huhanantti & Wallenius, 2022, s. 14). Yksin asuvat kokevat muita useammin olevansa yksinäisiä, ja he kokevat elämänlaatunsa heikommaksi kuin kahden aikuisen kotitalouksissa asuvat (Laihiala & Ohisalo, 2017, s. 133).

Yksinäisyys liittyy moniin hyvinvoinnin ongelmiin: esimerkiksi siihen usein liittyvä osattomuuden kokemus on yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Osallisuuden kokemukset lisäävät yksilön uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin. Lisäksi osallisuus synnyttää turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia, kun taas osattomuuden kokemukset liittyvät paitsi yksinäisyyteen myös huonoksi koettuun työkykyyn ja psyykkiseen kuormittuneisuuteen. Yksinäisyyden torjuminen on yksi diakonian keskeinen teema. Yksinäisyyttä voidaan vähentää luomalla kohtaamisia, tarjoamalla läsnäoloa ja lisäämällä yhteisöllisyyttä. Diakonian painopiste on yksilötyössä, mutta myös yhteisölliset työmuodot ovat kehittyneet ja vakiintuneet. Diakoniatyössä huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden lisääntymiseen on pyritty vastaamaan esimerkiksi yhteisöllisten ruokailujen kehittämällä. Ne on usein todettu yksilötyötä vaikuttavamiksi auttamisen tavaksi. Yksinäisyys on keskeinen yhteiskunnallisen eriarvoisuuden muoto, ja kirkon tulisi yhdessä muiden toimijoiden kanssa etsiä ratkaisuja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vähentämiseen. (Huhanantti & Wallenius, 2022, s. 14–15.) Yksinäisyystyössä asiakkaan kohtaamisen tulisi ensisijaisesti tapahtua niissä auttamissuhteissa ja palveluissa, jotka ovat asiakkaalle luontaisia ja joissa hän on muutenkin kohdattavissa (Lähteenmäki, 2022, s. 81).

3 LIPERIN SEURAKUNTA JA SANNIN SOPPA -YHTEISÖRUOKAILU

3.1 Työelämäyhteistyökumppani Liperin seurakunta

Liperin kunta sijaitsee Pohjois-Karjalassa ja siihen kuuluu kolme taajamaa, Liperin kirkonkylä, Ylämylly ja Viinijärvi (Liperin kunta, i.a.). Yhteensä Liperin kunnan alueella asuu noin 12 000 ihmistä. Ylämylly on taajamista suurin noin 3300 asukkaalla. Liperin kirkonkylällä on noin 1750 ja Viinijärvellä noin 1000 asukasta. (Rautiainen ym., 2023-a, s. 5.) Vuonna 2021 liperiläisten keski-ikä oli 44,1 vuotta ja alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä 17,8 %. 15–64-vuotiaita väestöstä oli 59 % ja 65 vuotta täyttäneiden osuus oli 23,2 %. Liperin väestörakenteessa vuosina 2000–2021 tapahtuneet muutokset kertovat, kuinka väestö on vanhentunut: keski-ikä on noussut 4,5 vuotta. (Rautiainen ym., 2023-a, s. 6–7.)

Liperin seurakunta on perustettu vuonna 1630, ja se on Pohjois-Karjalan vanhin evankelis-luterilainen seurakunta. Liperin seurakunta on jakaantunut neljään toiminta-alueeseen, jotka ovat Liperi, Ylämylly, Viinijärvi ja Heinävesi. Heinävesi liitettiin Liperin seurakuntaan keväällä 2022 (Kämpö, 2022), ja alueella oli vuonna 2023 noin 3 000 asukasta (Tilastokeskus, 2023). Heinäveden väestön keski-ikä oli vuonna 2021 54,8 vuotta. Vuodesta 2000 keski-ikä kunnassa on noussut 9,3 vuotta. (Rautiainen ym., 2023-b, s. 10.) Liperin seurakunnassa on vuoden 2024 tilastojen mukaan 10 502 jäsentä (Kirkon tilastopalvelu, 2024). Taajamien eri koot näkyvät Liperin seurakunnan toiminnassa. Iso osa kuntalaisista asuu taajamia ympäröivissä kylissä. Tämä on haaste seurakunnan palveluiden tarjoamiselle, sillä seurakunnan talouden kiristytessä on täytynyt miettiä ratkaisuja siihen, miten palveluita voidaan tarjota tasapuolisesti kaikille alueen asukkaille. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 26.4.2024.)

Keskeisimpinä tavoitteina Liperin kunnan strategiassa ovat hyvinvointi, elinvoima ja osallisuus. Hyvinvoinnilla tässä tarkoitetaan yhteisöllisyyden kokemista, välittämistä ja yhteistä tekemistä. Elinvoimaa luodaan viihtyisällä ja turvallisella elinympäristöllä, yrittäjyyden tukemisella ja hallitulla kasvulla. Osallisuuden kokemus syntyy yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta kuntalaisten kanssa. (Rautiainen

ym., 2023-a, s. 45.) Liperin seurakunta on tehnyt muun muassa Sannin Soppa -yhteisöruokailuissa yhteistyötä Liperin kunnan kanssa (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 26.4.2024).

Vuonna 2024 Liperin seurakunnassa oli 30 työntekijää, joista diakoniatyössä työskentelee alueella 4 henkilöä (Liperin seurakunta, 2024, Liite 3). Liperin seurakunnan alueella on kolme kirkkoa Heinävedellä, Liperissä ja Viinijärvellä (Liperin seurakunta, 2024, s. 26). Ylämyllyn seurakuntatalolla on lisäksi kirkkosali, jossa pidetään messuja ympäri vuoden. Jokaisessa taajamassa tarjotaan seurakunnan toimintoja jokaiselle ikäryhmälle. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

3.2 Sannin Soppa -hankkeen taustaa

Liperin seurakunnan Sannin Soppa -yhteisöruokailuhanke alkoi elokuussa 2021. Aikaisemmin Liperin seurakunnassa ei ole toteutettu yhteisöruokailuja. Sannin Soppa -yhteisöruokailut toteutuvat osana Liperin seurakunnan diakoniatyötä yhteistyössä kunnan sosiaalialan toimijoiden kanssa. Ruokailujen tarkoituksena on ollut tuoda ihmisiä yhteisen pöydän ääreen ruokailemaan. Sannin Soppa -yhteisöruokailut ovat matalan kynnyksen yhteisöllisiä ruokahetkiä monelle eri kohde-ryhmälle, vauvasta vaariin ja elämäntilanteeseen katsomatta. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Yhteisöruokailun tavoitteena on ollut tarjota alueen asukkaille mahdollisuus kohtaamiseen, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen sekä mahdollisuus tavata ammattilaisia matalalla kynnyksellä. Muita tavoitteita ovat syrjäytymisen ja yksinäisyyden lievittäminen ja ehkäisy sekä sosiaalisten stigmojen poistaminen. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.) Koronapandemia lisäsi yksinäisyyden kokemuksia eri ikäryhmissä, ja samalla se toi yksinäisyyden teemat laajemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun (Lähteenmäki, 2022, s. 73). Koronapandemian aiheuttama syrjäytyminen ja yksinäisyys näkyi ja näkyy myös Liperin alueella ja seurakunnan toiminnassa. Tavoitteena onkin ollut, että Sannin Soppa -toiminnan kautta moni ihminen voisi saada elämäänsä tukea,

uutta suuntaa ja yhteisöllisyyden kokemusta. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Kun Sannin Soppa -hanke käynnistyi, hankkeeseen oli varattu 2000 euroa, jotka oli osoitettu lahjoituksena diakoniatyölle. Rahat oli lahjoittanut edesmennyt Liperin seurakunnan pitkäaikainen vapaaehtoistyöntekijä Sanni Rouhenmaa, jolta Sannin Soppa -hanke sai myös nimensä. Hanketta ei haluttu nimetä esimerkiksi diakoniaruokailuksi, sillä nimi voisi rajata ruokailuun tulijoita. Mielikuvaa vain vähävaraisille tarkoitettu ruokailusta haluttiin välttää. Sannin Soppa -toimintaa lähdettiin toteuttamaan aluksi kokeiluluontoisesti, jotta voitaisiin selvittää, onko yhteisöruokailuille tarvetta Liperin alueella. Ensimmäinen yhteisöruokailu järjestettiin lokakuussa 2021, ja toiminta saatiin käyntiin oman työyhteisön ja vapaaehtoisten voimin. Marraskuussa 2021 aloitettiin yhteistyö työllisyyspalveluiden kanssa. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Vuonna 2024 Sannin Soppa -ruokailuja järjestetään kussakin taajamassa kerran kuussa torstaisin kello 11.30–12:30. Koska taajamia on neljä, on koko Liperin seurakunnan alueella yksi ruokailu viikoittain. Toiminnan alettua kävijämäärä on alkanut kasvaa ja toiminta pyörii tänä päivänä jouhevasti. Suurimmassa taajamassa, Ylämyllyllä, ruokailijoita käy 50–70 henkilöä. Liperissä ja Viinijärvellä ruokailijoita käy 25–35 henkilöä ja Heinävedellä ruokailijoita on 40–55 henkilöä. Jokaisessa ruokailussa diakoniatyöntekijä vastaanottaa ruokailijat, toivottaa heidät tervetulleiksi ja ohjaa istumaan pöydän ääreen. Ennen ruokailun aloitusta pidetään pieni hartaushetki. Myös ruokailutilan yleisilme, toimivuus ja rauhallisuus on huomioitu. Ruokailutila on esimerkiksi aina koristeltu kukin tai muulla ajankohtaan sopivalla rekvisiitalla. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Ennen kuin Sannin Soppa -toiminnan aloittamisesta tiedotettiin ulkopuolisille, diakoniatimi esitteli toiminnan seurakunnan muulle työyhteisölle, jotta jokainen työala pystyi kertomaan ruokailuista ryhmätoiminnassa ja kotikäynneillä. Liperin seurakunta tekee tiivistä yhteistyötä paikallislehti Kotiseutu-uutisten kanssa, ja näin Sannin Soppa aloitus sai näkyvyyttä lehden kautta. Paikallislehdessä,

Liperin seurakunnan verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa on joka viikko ilmoitus tulevasta ruokailusta. Joka toimikauden alussa Sannin Sopalle on suunniteltu mainokset (Liite 2), joissa kerrotaan ruokailujen aikataulut ja paikat. Ilmoituksia on jaettu seurakunnan ilmoitustauluille, kunnan toimipaikkoihin, paikallisten kauppojen ilmoitustauluille ja kaikille yhteistyökumppaneille. Eri tiedotuskanavien kautta on pyritty tavoittamaan monen ikäisiä ihmisiä eri taustoista. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Tulevaisuudessa Sannin Sopan kehittämistavoitteena on entistä tiiviimpi yhteistyö eri yhteistyötahojen kanssa, jotta laajempi palveluiden tarvisajakunta tavoitettaisiin. Haasteeksi tunnustetaankin juuri toiminnan tavoitavuus: kuinka voitaisiin tavoittaa ne ihmiset, jotka eivät näe Sannin Sopan ilmoituksia paikallislehdessä tai joilla ei ole digiosaamista tai laitteita käytössään? Toinen haaste ovat resurssit, niin taloudellisessa mielessä kuin työntekijöiden ja vapaaehtoistenkin kannalta. Vaikka intoa ja halua olisi järjestää ruokailuja useamminkin, haasteeksi muodostuu vapaaehtoisten saatavuus ja työntekijöiden voimavarat. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

3.3 Toiminnan kustannukset

Sannin Soppa -toiminnalla ei tavoitella voittoa. Työalan johtokunnan kokouksessa ruokailun hinnaksi päätettiin kaksi euroa henkilöltä. Näin mahdollistettiin se, että myös vähävaraiset ihmiset ja isommatkin perheet voisivat tulla ruokailemaan. Maksun tarkoituksena oli kattaa tulevia kustannuksia ja taata jatkuvuutta toiminnalle. Syksyllä 2022 hankkeessa pohdittiin, kuinka diakonisia asiakkaita saataisiin tavoitettua vielä paremmin. Toimintaan kehitettiin ruokalippu, jonka voi saada maksutta sosiaali- ja terveyspalveluista sekä diakoniatyöltä. Ruokalippu on helpotus taloudelliseen tilanteeseen. Ruokailuissa on mahdollista maksaa sekä käteisellä että korttimaksulla, ja lisäksi kahden euron ruokalippuja voi ostaa etukäteen läheisille tai itselleen. (Liperin seurakunta, 2021.)

Toiminnan vakiinnuttua miltei jokaisen ruokailun maksuilla on saatu pidettyä kulut tasapainossa, vaikka ruuan hinnannousu vuonna 2023 nostikin toiminnan

kustannuksia huomattavasti. Lisäksi kasvanut kävijämäärä on lisännyt kustannuksia. Ruuan hinnannousun myötä ruokalistojen suunnittelussa lisättiin kasviskeittojen määrää. Sannin Soppa -ruokailuissa on kuitenkin pidetty tärkeänä, että tarjottava ruoka on laadukasta, osin paikallisilta tuottajilta saaduista raaka-aineista valmistettua kotiruokaa. Jokaisessa ruokailussa on lisäksi tarjolla tuoretta leipää, sämpylää sekä jälkiruoka. Ruokalistojen suunnittelussa myös ruoka-aineallergiat on pystytty ottamaan huomioon hyvin. Suunniteltuja ruokalistoja ei ole julkaistu etukäteen, koska näin lahjoituksena saatua elintarvikkeita on pystytty hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti. Myös kunnan elintarvikkeita välittävien yrittäjien kanssa on syntynyt monipuolista yhteistyötä. Ruokalahjoituksia on saatu myös yksittäisiltä henkilöiltä. Esimerkiksi syksyllä 2023 Sannin Soppa -toimintaan etsittiin marja-, omena- ja sienilahjoituksia Facebookin välityksellä. Lahjoituksena saaduista marjoista on saatu tehtyä esimerkiksi mehua koko talvikauden ruokailuihin. Myös metsästysseurat ovat lahjoittaneet yhteisöruokailuihin hirvenlihaa. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Seurakunnan vapaaehtoisten panos toimintaan on ollut huomattava. Kustannukset kasvaisivat, mikäli ruokailujen järjestäminen vaatisi kokoaikaista emäntäpalveluiden hyödyntämistä. Vapaaehtoiset ovat auttaneet ruuanvalmistuksessa, pöytien järjestelyssä ja kattamisessa, tarjoilussa, ihmisten kohtaamisessa, siivoamisessa ja tiskaamisessa. Ruokailujen alettua vapaaehtoistyömahdollisuudesta on kerrottu myös kävijöille, ja matkan varrella vapaaehtoisia onkin tullut hyvin mukaan toimintaan. Vapaaehtoisia toiminnassa on mukana noin 3–5 henkilöä kussakin taajamassa, ja jokaiseen taajamaan on myös saatu ainakin yksi keittiöalan ammattilainen vapaaehtoiseksi. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

3.4 Sannin Sopan yhteistyökumppanit

Heti hankkeen alusta alkaen kartoitettiin erilaisia yhteistyötahoja. Työllisyyspalveluiden kanssa pidetyssä palaverissa sovittiin, että työpajaryhmässä käyvät ihmiset osallistuisivat ohjaajan kanssa Sannin Sopan valmisteluihin jokaisessa

taajamassa. Työpajan väen kanssa ideoitiin ja kehiteltiin heille sopivaa tapaa olla mukana toiminnassa. Moni koki ruuanlaiton ja leipomisen liian haastavaksi, mutta sen sijaan työpajan väki oli mukana toteuttamassa esimerkiksi pöytien kattamista ja koristelua ja askarrellut koristeita kunkin vuodenajan mukaan. Tämä yhteistyö työpajatoiminnan kanssa toteutui vuosina 2021–2022, kunnes hyvinvointialueiden muutokset aiheuttivat katkoksen yhteistyöhön. Selvitys yhteistyön jatkamisesta työpajatoiminnan kanssa on ollut jälleen vireillä vuonna 2024. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Liperin kunnan sosiaalitoimi on ollut mukana Sannin Soppa -toiminnan kehittämispalaverissa. Esimerkiksi ruokalippu on yksi näiden yhteisten keskustelujen tuloksista. Kun sosiaalitoimi on jakanut Sannin Soppa -ruokalippuja asiakkailleen, on tämä tuonut asiakkaita sosiaalitoimen puolelta diakoniatyön tarjoamien palveluiden piiriin. Mainoksia ja ruokalippuja on jaettu sekä aikuissosiaalityöhön että perhetyölle. Aikuissosiaalityön kautta on tullut henkilöitä ruokailemaan myös niin, että he ovat tulleet aluksi yhdessä työntekijän kanssa. Muutamien kertojen jälkeen useimmat näistä henkilöistä ovat tulleet omatoimisesti ruokailemaan. Sosiaalitoimen kanssa on yhdessä mietitty, että tuen avulla ja pienten askelten kautta myös sosiaalisia haasteita omaava ihminen voisi uskaltautua tulemaan yhteisöruokailuun myös omatoimisesti. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Yhteistyötä on tehty myös seurakunnan muiden työalojen kanssa. Vaikka Sannin Soppa suunnittelusta onkin vastannut pieni osa koko työyhteisöstä, on alusta asti ollut tärkeää, että jokainen seurakunnan työala on ollut tietoinen ruokailuista ja mahdollisuudesta tuoda omaa työalaa tutuksi ruokailutilaisuuksissa. Etenkin Ylämyllyllä työntekijöitä on tullut mukaan yhteisöruokailuihin syömään ja keskustelemaan kävijöiden kanssa yhteisen pöydän äärellä. Lapsi- ja perhetyö on suunnitellut kerhojen ajankohtia ruokailuun sopiviksi niin, että kerhossa kävijät voivat halutessaan tulla syömään kerhon loputtua. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Keväällä 2022 Liperin seurakunnan diakoniatimi sai uuden papin, jolla on myös diakonissan pätevyys. Uuden työntekijän innoittamana Sannin Soppa aloitettiin

viikkomessujen järjestäminen syksyllä 2022. Noin puolen tunnin ehtoollismessu pidetään kerran kuussa kussakin taajamassa aina ennen ruokailua. Viikkomessu onkin tuonut ruokailuihin uusia kävijöitä. Kanttorit, joita seurakunnassa on kolme, ovat järjestäneet kuoroilleen niin sanottua harjoitusesiintymistä ruokailun ajaksi. Elävä musiikki on ollut pidettyä ruokailijoiden keskuudessa. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Yhteistyössä lapsi- ja perhetyön kanssa ideoitiin ilta-aikaan ajoittuva Sannin Soppa, joka toteutettiin keväällä 2023 joka taajamassa kerran kuussa keskiviikkoiltaisina, eli joka viikko yhdessä taajamassa oli iltaruokailu. Iltaruokailujen kävijämäärät olivat kuitenkin vähäiset, joten toiminta ei saanut jatkoa syksyllä 2023. Myös vapaaehtoiset kokivat iltatoiminnan raskaaksi. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

Sannin Soppa -toiminnasta syntyi joulun aikoihin 2023 iso yhteinen koko kansan Sannin Sopan joulujuhla, joka toteutettiin koko seurakunnan työyhteisön voimin. Ruokailu oli maksuton, ja kävijöitä joulupuurolla oli yhteensä 300 henkilöä. Seurakuntasihteerit toteuttivat mainoksen ja oli vastuussa tiedotuksesta medialle ja sosiaalisen median kanaviin. Diakoniatyö sekä lapsi- ja perhetyö toteuttivat tilojen koristelun, ruokailuun tulijoiden vastaanoton ja messuvalmistelut yhdessä papin kanssa. Joulujuhlissa järjestettiin jouluisia esityksiä, joihin osallistui henkilöitä joka työalalta. Kanttorit esittivät joulumusiikkia yhdessä kuorojensa kanssa. Emännät ja diakoniatyö huolehtivat ruuan valmistuksesta ja tarjoilusta. (Liperin seurakunta, 2023.) Liperin seurakunnan emäntäpalvelut ovat olleet apuna esimerkiksi ruokatarvikehankinnoissa ja lisätyövoimana vapaaehtoisen sairastuessa. Emännät ja talonmiehet ovat antaneet apunsa myös pöytien järjestelyyn ja siivoukseen. (Minna Turunen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2024.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä asiakaskokemustietoa yhteisöruokailuista. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Sannin Soppa -toiminnan kehittämisessä ja jatkorahoituksen hakemisessa. Opinnäytetyön tulokset ovat Sannin Soppalle suuntaa antava tulevaisuuden viitekehys. Tulosten kautta voidaan löytää toiminnasta kehittämiskohteita ja toisaalta myös hyviksi koettuja toimintatapoja, joita toiminnassa kannattaisi jatkaa. Opinnäytetyö ja sen tulokset voivat toimia hyödyllisenä aineistona myös muille seurakunnille, joissa yhteisöruokailutoimintaa toteutetaan tai ollaan suunnittelemassa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia kokemuksia kävijöillä on Sannin Soppa -yhteisöruokailuista?
2. Millainen merkitys Sannin Soppa -yhteisöruokailuilla on kävijöiden arjessa ja hyvinvoinnissa?
3. Miten Sannin Soppa -yhteisöruokailuja voisi kehittää tulevaisuudessa?

5 AINEISTONKERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT

5.1 Aineistonkeruumenetelmän valinta

Opinnäytetyömme on tutkimuspainotteinen, sillä työn tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa Sannin Soppa -yhteisöruokailuista. Aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme strukturoidun kyselylomakkeen (Liite 1). Kyselylomake on yksi perinteisimmistä tutkimusaineiston keruutavoista (Valli, 2018, s. 92). Kyselylomake soveltuu hyvin suurelle joukolle ihmisiä, ja etuna on, että vastaaja voi pysyä anonyyminä (Vilka, 2021, s. 94). Nämä seikat olivat tärkeitä aineistonkeruumenetelmää valittaessa, sillä ruokailuissa on runsaasti kävijöitä ja halusimme, että vastaajat pystyvät kertomaan kokemuksistaan nimettömästi.

Kyselylomakkeen kysymysten muotoilu vaatii huolellisuutta, sillä kysymykset luovat pohjan koko tutkimuksen onnistumiselle. Esimerkiksi sanamuotojen ja ilmaisujen tarkkuuteen tulee kiinnittää huomiota. Tulokset voivat vääristyä, jos tutkija ja vastaaja eivät ajattele kysymystä samalla tavalla. Kysymykset eivät saa myöskään olla johdattelevia. Myös lomakkeen pituutta tulee miettiä huolellisesti, sillä liian pitkä lomake voi jäädä kokonaan täyttämättä. Suuntaa antava ohje on, että aikuisille suunnatun lomakkeen maksimipituus on viisi sivua. (Valli, 2018, s. 93–95.) Meidän lomakkeessamme (Liite 1) sivuja oli saatekirjeen lisäksi neljä.

Kyselylomaketta testattiin toimivuuden varmistamiseksi ennen varsinaista käyttöä pienellä joukolla Sannin Sopan kävijöitä, ja tässä yhteydessä lomakkeesta pyydettiin kriittistä palautetta testihenkilöiltä. Vilkan (2021, s. 108) mukaan lomakkeen testauksessa tulee arvioida kysymysten ja vastausohjeiden selkeyttä, kyselylomakkeen pituutta, vastausvaihtoehtojen toimivuutta sekä lomakkeen täyttämiseen kuluvaan aikaan. Testaaminen tapahtui keväällä 2024 Sannin Sopan yhteydessä. Tilaisuuden alussa aineiston keräämisestä vastannut opinnäytetyön tekijä kertoi opinnäytetyöstä ja siitä, kuinka kyselyn avulla voidaan kehittää Sannin Sopan toimintaa tulevaisuudessa. Paikallaolijoille kerrottiin myös, että tällä kerralla heiltä toivottiin lomakkeen lukemista ja suullista tai kirjallista palautetta sen ymmärrettävyydestä ja selkeydestä. Opinnäytetyön tekijä kertoi myös siitä, että

virallinen kysely tulitaisiin toteuttamaan Sannin Sopan syyskuun ruokailuissa. Kyselystä saatu palaute oli henkilökohtaista, koska paikalla ollut opinnäytetyön tekijä kiersi pöydissä kyselemässä palautetta lomakkeen ymmärrettävyydestä. Palautteen perusteella totesimme, että lomake oli toimiva ja ymmärrettävä. Palautteiden pohjalta emme muuttaneet kysymyksiä, mutta lisäsimme yhden kysymyksen, jossa vastaajalta kysyttiin, onko Sannin Sopan työntekijää tai työntekijöitä helppo lähestyä. Testausvaiheessa täytettyjä kyselylomakkeita ei käytetty osana tutkimusta.

5.2 Kohderyhmän rajaaminen ja lomakkeen muotoutuminen

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat aikuiset, yli 18-vuotiaat Sannin Soppaan osallistuvat henkilöt. Kohderyhmän rajaamista pohdittiin monelta kannalta, jotta tutkimusmateriaalia ei kerry liikaa opinnäytetyön laajuutta ajatellen. Aluksi pohdimme, tulisiko Sannin Sopan vapaaehtoistoimijat ottaa mukaan tutkimukseen. Lopulta totesimme, että seurakunnan vapaaehtoistyö voisi olla kokonaan oma tutkimuksen aiheensa, joten vapaaehtoiset jätettiin pois tämän opinnäytetyön piiristä.

Totesimme, että ei ole mielekästä tutkia esimerkiksi vain yhden tai kahden Liperin seurakunnan taajaman yhteisöruokailuja, sillä Sannin Soppa on kokonaisuus. Rajaus vain tiettyihin taajamiin jättäisi muut seurakunnan alueet epäoikeudenmukaiseen asemaan, sillä opinnäytetyön tarkoituksena on yhteisöruokailujen kehittäminen, ja toisaalta tulokset voivat vaikuttaa toiminnan jatkuvuuteen ja rahoitukseen. Opinnäytetyön tarkoitusta ei siis palvelisi se, että joistakin taajamista ei saataisi tutkimusmateriaalia ollenkaan, joten tutkimukseen otettiin mukaan kaikki neljä taajamaa. Alkuperäisenä suunnitelmana oli merkitä kyselylomakkeisiin myös taajama. Pohdimme kuitenkin, että mikäli vastaajia olisi jossakin taajamassa hyvin pieni määrä, heidät voitaisiin alueen perusteella tunnistaa. Päädyimme kokoamaan kaikkien neljän taajaman vastaukset yhteen, jolloin voimme taata vastaajien anonymiteetin.

Kyselylomake (Liite 1) oli paperinen, sillä verkkolomake ei olisi ollut kohderyhmälle mielekäs aineistonkeruutapa. Verkkokysely on toimiva vaihtoehto silloin,

kun perusjoukko on tarpeeksi suuri, ja voidaan varmistua siitä, että kaikilla kyselyn vastaanottajilla on tekniset mahdollisuudet vastata kyselyyn (Vilka, 2021, s. 95). Yhteisöruokailuun osallistuville ei luonnollisesti voinut lähettää lomaketta esimerkiksi sähköpostitse kotona täytettäväksi, koska osallistujista ei ruokailuissa kerätä tietoja. Toisaalta verkkolomakkeeseen vastaaminen paikan päällä olisi vaatinut suuren määrän vastaamiseen soveltuvia laitteita, sillä emme voineet varmistua siitä, että kaikilla olisi esimerkiksi kännykkä tai muu vastaamiseen soveltuva laite mukanaan. Vilkan (2021, s. 94) mukaan kyselylomakkeen käytön riskinä on alhainen vastausprosentti tai viive vastauslomakkeiden palautuksessa. Tämän takia lomakkeet täytettiin paikan päällä ruokailussa. Ajatuksenamme oli, että kun lomakkeet täytetään ruokailun päätteeksi, on kynnys vastaamiseen mahdollisimman matala. Tällä ratkaisulla pyrimme lisäksi estämään sen, etteivät kotona täytettävät lomakkeet palautuisikaan meille takaisin.

Kyselylomakkeen alussa oli kysymyksiä liittyen vastaajan taustatietoihin (Liite 1). Kysyimme ikää kymmenen vuoden tarkkuudella, sukupuolta, elämäntilannetta, asumistilannetta ja sitä, mistä vastaaja on saanut tiedon Sannin Sopasta. Emme tehneet ristiintaulukointia taustatiedoista, vaan halusimme saada taustakysymysten avulla kuvan siitä, minkälaisia ihmisiä Sannin Soppaan osallistuu: korostuuko jokin elämäntilanne tai tietty ikäryhmä tai onko selkeästi nähtävissä, että Sannin Soppa ei ole tavoittanut tietynlaisia ihmisiä. Tämä tieto auttoi meitä pohtimaan, miten Sannin Soppaa voitaisiin kehittää ja miten uusia kävijöitä voitaisiin parhaiten tavoittaa. Kysymys siitä, mistä vastaaja on saanut tiedon Sannin Sopasta, liittyi ruokailujen tavoittavuuteen ja viestintään. Taustatietokysymykset olivat suljettuja, eli niissä on valmiit vaihtoehdot. Suljettujen osioiden vaihtoehtojen tulisi olla toisensa poissulkevia, eli ne eivät saa mennä päällekkäin (Vehkalahti, 2008, s. 24). Elämäntilanneosiossa vastaajalla oli kuitenkin mahdollisuus valita useampi vaihtoehto, sillä on mahdollista esimerkiksi opiskella ja olla mukana työelämässä samanaikaisesti.

Taustatietojen jälkeen lomakkeessa oli 11 väitettä, joihin vastattiin oma mielipide viisiportaisella Likertin asteikolla. Vastausvaihtoehto 1 tarkoitti, että vastaaja ei ole ollenkaan samaa mieltä väitteen kanssa, kun taas vaihtoehto 5 tarkoitti ”täysin samaa mieltä”. Selkeyden vuoksi vastausohje lisättiin jokaisen kysymyksen

alapuolelle. Kysymykset jaoteltiin kolmeen eri osioon: ruoka ja ruokailutila, hengellisyys ja kohtaaminen sekä yhteisöllisyys ja hyvinvointi.

Lopuksi lomakkeessa oli kaksi avovastauskohtaa, joihin vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa vapaammin omia ajatuksiaan. Vastaajilta kysyttiin, miten he kehittäisivät Sannin Soppa -yhteisöruokailuja. Lopuksi annettiin myös mahdollisuus kirjoittaa vapaasti omia kokemuksiaan, ajatuksiaan, ideoitaan ja ehdotuksiaan ”vapaa sana”-osioon. Sanallisten vastausten käsitteleminen on työläämpää, mutta niiden avulla voidaan saada tutkimuksen kannalta olennaista tietoa, jota ei muuten saisi kerättyä (Vehkalahti, 2008, s. 25). Avoimet osiot ovat välttämättömiä silloin, kun vaihtoehtoja ei ole mahdollista rajata etukäteen (Vehkalahti, 2008, s. 25), ja avointen kysymysten tavoitteena on saada vastaajilta spontaaneja mielipiteitä (Vilkkä, 2021, s. 106). Halusimme tässä osiossa kerätä vastaajilta mahdollisimman laajasti sellaisia kokemuksia ja ajatuksia, joita ei voi kartoittaa suljettujen kysymysten kautta.

5.3 Käytännön toteutus

Kysely toteutettiin syyskuun 2024 aikana. Vastauksia kerättiin kaikissa neljän tajaan Sannin Sopassa: Ylämyllyllä 5.9., Viinijärvellä 12.9., Liperissä 19.9. ja Heinävedellä 26.9.2024. Ennen ruokailun alkua aineiston keräämisestä vastannut opinnäytetyön tekijä esitteli itsensä ja kertoi, miksi oli tullut paikalle. Tämän jälkeen hän kävi läpi tutkimuksen sisältöä ja tarkoitusta ja kertoi, mihin kerättyjä tietoja tullaan hyödyntämään ja miten aineistoa käsitellään. Tässä vaiheessa painotettiin myös sitä, että kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista.

Kyselyn toteuttaja jakoi saatekirjeen ja kyselylomakkeen henkilökohtaisesti jokaiselle vastaajalle sen jälkeen, kun ruokailijat olivat hakeneet jälkiruokakahvia. Näin vastaajilla oli paremmin tilaa pöydissä. Vastaajilla oli koko tilaisuuden ajan mahdollisuus esittää kysymyksiä ja pyytää apua, mikäli lomakkeen täyttämisenä oli jotakin epäselvää. Kyselyn toteuttaja kertoi vastaajille, että lomakkeen voi palauttaa vastauslaatikkoon, joka oli sijoitettu ruokailutilan oven viereen. Eettisiä periaatteita noudattaen kysely toteutettiin niin, ettei vastaajan henkilöllisyyttä

voida jäljittää tai tunnistaa, joten lomakkeet palautettiin vastauslaatikkoon anonyymisti.

5.4 Aineisto ja analyysimenetelmä

Meille palautettiin 83 kyselylomaketta (Liite 1). 7 kappaletta oli huomattavan puutteellisesti täytettyjä, joten ne jätettiin pois tutkimusaineistosta. Tutkimusaineistona käytettiin siis 76 kyselylomakkeen vastauksia. Muutamassa lomakkeessa vastaaja oli jättänyt yhden tai kaksi kysymystä vastaamatta, mutta päätimme sisällyttää nämä lomakkeet tutkimusaineistoomme.

Analysointia varten loimme kysely- ja raportointisovellus Webropoliin paperista kyselylomaketta vastaavan sähköisen kyselyn, johon syötimme kyselylomakkeiden vastaukset. Näin saimme kerätyn aineiston helpommin käsiteltävään muotoon. Webropolin kautta saimme määrällisestä aineistosta valmiita taulukoita ja yhteenvetoja, joiden pohjalta analysoimme aineistoa, teimme päätelmiä ja jatkojalostimme omia havainnollistavia taulukoita.

Analysoimme vastauksia monimetodista lähestymistapaa hyödyntäen. Monimetodisessa lähestymistavassa yhdistetään useampaa erilaista tutkimusmetodia (Vilkka, 2021, s. 70). Käytimme aineiston analysoimisessa sekä määrällisiä että laadullisia tutkimusmenetelmiä. Taustatietokysymysten ja väitteiden vastaukset analysoimme määrällisin menetelmin. Kiinnitimme erityistä huomiota siihen, miten väitteiden vastaukset ovat jakautuneet Likertin asteikolla yhdestä viiteen, ja havainnollitimme jakaantumista taulukoilla.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä voidaan tavoittaa ihmisten omia kuvauksia siitä, miten he kokevat todellisuuden (Vilkka, 2021, s. 118). Avoimet vastaukset analysoimme kävijöiden kokemusten ja omien pohdintojemme osalta laadullisin menetelmin. Poimimme aineistosta vastaajien omia ajatuksia ja näkemyksiä. Analyysissa kiinnitimme huomiota myös vastausten ilmaisuun sekä sävyyn ja pohdimme, millaisia tunteita ja mielikuvia vastaajilla voi aineiston pohjalta päätellä olevan Sannin Soppa -yhteisöruokailuista. Lisäksi luokittelimme avointen

vastausten sisältöä määrällisesti vastauksissa esiintyneiden teemojen ja aihealuiden perusteella. Poimimme kehittämisehdotuksista myös havaintoja nostettavaksi pohdintaamme.

6 TULOKSET

6.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastanneista suurin osa, 96 prosenttia, oli yli 60-vuotiaita. Selkeästi suurin ikäluokka olivat 70–79-vuotiaat, joita oli noin puolet kaikista vastaajista. Lisäksi vastaajien joukossa oli muutamia 30–59-vuotiaita. Alle 29-vuotiaita vastaajia ei ollut. Valtaosa vastaajista, hieman alle 70 prosenttia, oli naisia ja 25 prosenttia miehiä. Muutama vastaaja oli valinnut ”muu tai en halua kertoa” -vaihtoehdon. Noin 90 prosenttia vastaajista oli vanhuuseläkkeellä. Vastaajien joukossa oli muutamia perhevapaalla tai hoitovapaalla, työkyvyttömyyseläkkeellä ja työelämässä olevia sekä työttömiä. Opiskelijoita, kuntouttavassa työtoiminnassa käyviä tai työkokeilussa käyviä vastaajia ei ollut. Vastaajista noin kaksi kolmasosaa kertoi asuvansa yksin ja yksi kolmasosa yhdessä jonkun tai joidenkin kanssa.

Kysyimme taustatietokysymyksenä myös sitä, mistä vastaaja on saanut tiedon Sannin Sopasta. Tässä kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto ja lisäksi täydentää ”muualta, mistä?” -vaihtoehtoa omin sanoin. Kyselyn 76 vastaajaa valitsivat yhteensä 123 eri vaihtoehtoa. Hieman yli puolet vastaajista kertoi saaneensa tiedon lehdestä. Toiseksi yleisin kanava olivat seurakunnan nettisivut ja sosiaalinen media, jonka oli valinnut 33 prosenttia vastaajista. 27,6 prosenttia kertoi saaneensa tiedon seurakunnan työntekijältä ja 27,6 prosenttia tutulta, ystävältä tai sukulaiselta. Muutama vastaaja oli saanut tiedon Sannin Sopasta myös sosiaalityöntekijältä tai muualta. ”Muualta, mistä?” -kohdassa vastaajat tarkensivat saaneensa tiedon ruokailuista vapaaehtoiselta Sannin Sopan avustajalta ja paikallislehti Kotiseutu-uutisista.

6.2 Väittämien vastaukset

65 vastaajaa oli täysin samaa mieltä siitä, että ruoka on ollut laadukasta ja maukasta. 11 vastaajaa oli osittain samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,9.

67 vastaajaa oli täysin samaa mieltä siitä, että ruokaa on ollut riittävästi. 8 vastaajaa oli osittain samaa mieltä ja yksi vastaaja ei eri eikä samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,9.

68 vastaajaa oli täysin samaa mieltä siitä, että ruokailutila on viihtyisä. 8 vastaajaa oli osittain samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,9.

Väitteeseen ”Sannin Sopan viikkomessu on minulle tärkeä” vastasi 72 vastaajaa kaikista 76 vastaajasta. 31 vastaajaa oli täysin samaa mieltä, 19 oli osittain samaa mieltä, 19 ei eri eikä samaa mieltä ja 3 osittain eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,1. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Sannin Sopan viikkomessu on minulle tärkeä

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
0,0 %	4,2 %	26,4 %	26,4 %	43,0 %		
0	3	19	19	31	72	4,1

Väitteeseen ”Hengellisyys näkyy Sannin Sopassa sopivasti” vastasi 74 vastaajaa kaikista 76 vastaajasta. 44 oli täysin samaa mieltä, 21 osittain samaa mieltä ja 9 ei eri eikä samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,5. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Hengellisyys näkyy Sannin Sopassa sopivasti

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
0,0 %	0,0 %	12,2 %	28,4 %	59,4 %		
0	0	9	21	44	74	4,5

Väitteeseen ”Olen tullut kohdatuksi ruokailussa” vastasi 76 vastaajaa. 58 oli täysin samaa mieltä, 15 osittain samaa mieltä ja 3 ei eri eikä samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,7.

Väitteeseen ”Sannin Sopan työntekijää/työntekijöitä on ollut helppo lähestyä” vastasi 76 vastaajaa. 69 oli täysin samaa mieltä, 4 osittain samaa mieltä ja 3 ei eri eikä samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,9.

Väitteeseen ”Olen kokenut yhteisöllisyyden tunnetta Sannin Sopassa” vastasi 76 vastaajaa. 56 oli täysin samaa mieltä, 18 osittain samaa mieltä ja 2 ei eri eikä samaa mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,7. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Olen kokenut yhteisöllisyyden tunnetta Sannin Sopassa

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
0,0 %	0,0 %	2,6 %	23,7 %	73,7 %		
0	0	2	18	56	76	4,7

Väitteeseen ”Sannin Soppa on vaikuttanut positiivisesti hyvinvointiini” vastasi 75 vastaajaa. 52 oli täysin samaa mieltä, 16 osittain samaa mieltä, 6 ei eri eikä samaa mieltä ja 1 osittain eri mieltä. Vastausten keskiarvo oli 4,6. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Sannin Soppa on vaikuttanut positiivisesti hyvinvointiini

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
0,0 %	1,3 %	8,0 %	21,3 %	69,4 %		
0	1	6	16	52	75	4,6

Väitteeseen ”Koen Sannin Sopan merkitykselliseksi arjessani” vastasi 75 vastaajaa. 48 oli täysin samaa mieltä, 22 osittain samaa mieltä, 4 ei eri eikä samaa mieltä ja 1 osittain eri mieltä. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Koen Sannin Sopan merkitykselliseksi arjessani

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
0,0 %	1,3 %	5,4 %	29,3 %	64,0 %		
0	1	4	22	48	75	4,6

Väitteeseen ”Olen löytänyt Sannin Sopasta juttukavereita” vastasi 73 vastaajaa. 55 oli täysin samaa mieltä, 15 osittain samaa mieltä ja 3 ei eri eikä samaa mieltä. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Olen löytänyt Sannin Sopasta juttukavereita

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
0,0 %	0,0 %	4,1 %	20,6 %	75,3 %		
0	0	3	15	55	73	4,7

6.3 Avointen kysymysten vastaukset

Avoimeen kysymykseen ”Miten Sannin Soppa -yhteisöruokailutoimintaa voisi mielestäsi kehittää?” vastasi 28 vastaajaa. Vastauksissa toistuivat erityisesti Sannin Soppa –ruokailujen kuvaamiseen käytetyt sanat ”hyvä”, ”erinomainen”, ”hieno”, ”kiva”, ”mukava” ja ”sopiva”. Luokittelimme vastauksia aihealueiden perusteella. Pelkkää positiivista palautetta ilman kehitysehdotuksia oli 17 vastauksessa. Viidessä vastauksessa toivottiin, että Sannin Soppa toteutuisi useammin, esimerkiksi kerran viikossa tai kaksi kertaa kuukaudessa joka taajamassa. Kolmessa vastauksessa toivottiin, että Sannin Soppa -toiminta ylipäätään jatkuisi myös tulevaisuudessa. Lisäksi kaksi vastaajaa ehdotti, että ruokailusta voisi maksaa enemmänkin, kunhan toiminta vain jatkuisi. Kahdessa vastauksessa toivottiin, että ruokaa voisi varata enemmänkin, sillä se on joskus loppunut kesken, ja että ylijäävää ruokaa voisi samalla myydä kävijöille mukaan kotiin. Kahdessa vastauksessa viitattiin myös ruokailun viestinnän kehittämiseen: ”Tuoda ehkä ihmisille tietoisuuteen tämä hieno mahdollisuus tulla syömään yhdessä seurakunnassa.” Konkreettisenä kehitysehdotuksena eräässä palautteessa pohdittiin, olisiko joku yritys halukas lahjoittamaan tarjottavia tai kotiin viemisiä Sannin Soppassa kävijöille.

Kyselyn viimeiseen kysymykseen ”Vapaa sana: ruusut ja risut, kehittämisehdotukset ja ideat, omat kokemukset ruokailuista jne.” vastasi 27 vastaajaa. Luokittelimme vastauksia aihealueiden perusteella. Vastauksissa korostuivat useiden kävijöiden positiiviset kokemukset yhteisöruokailusta sekä Sannin Soppa:n suuri merkitys kävijöiden arjessa, eikä negatiivista palautetta ollut. ”Ruusuja”, kiitoksia, hyvää jatkoa ja jaksamista työntekijöille toivotettiin 13 vastauksessa. Viidessä vastauksessa toivottiin, että Sannin Soppa -toiminta jatkuisi myös tulevaisuudessa. Yhdessä vastauksessa ehdotettiin, voisiko Sannin Soppa -toimintaan lahjoittaa varoja.

13 vastauksessa vastaajat kertoivat tarkemmin omia kokemuksiaan Sannin Soppasta. Näistä vastauksista kuudessa erityisesti Sannin Soppa:n sosiaalinen ulottuvuus sai positiivista palautetta. Vastauksissa kuvailtiin esimerkiksi, kuinka Sannin Soppa on ”yksinäiselle vanhalle hyvä”, ”kiva yhteinen tapahtuma, jossa ollaan

yhdessä vauvasta vaariin”, ”tärkeä yhteisruokailu”, ”tärkeä sosiaalinen tapahtuma” ja ”erittäin mukava tapahtuma, jossa näkee sellaisia vanhoja työtovereita ja ystäviä, joita ei muuten näkisi”. Yksi vastaaja kuvaili Sannin Sopan ruuan olevan ”joskus ainoa lämmin ruoka viikossa”. Eräässä vastauksessa nousi esiin, kuinka Sannin Soppa on vastaajan mielestä ”parasta sosiaalista toimintaa, jota seurakunnassa tarvittaisiin enemmän” ja ”Monet eivät jaksaa kutsua kotiinsa, täällä on vaivatonta vaihtaa kuulumisia pöydän äärellä ja saa valmiin aterian samalla”. Yksi vastaaja kuvaili ruuan olevan ”ravitsevaa ja runsasta” ja toinen taas kirjoitti, kuinka ”ruokailu yhdessä virkistää, näinhän on Jeesuksen käskykin!”.

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Perehdyimme Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n julkaisemiin ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiin suosituksiin ja sitouduimme noudattamaan niitä. Sitouduimme opinnäytetyössämme merkitsemään lähteet asianmukaisesti. Teimme Liperin seurakunnan kanssa opinnäytetyösopimuksen, jonka allekirjoittivat meidän lisäksi me työlämätahon puolesta diakoniatyöntekijä Liperin seurakunnasta ja ohjaavat opettajat Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyön aihe ei vaatinut henkilötietojen käsittelyä. Selvitimme, tarvitaanko kyselytutkimuksen toteuttamiseksi tutkimuslupaa, ja Liperin seurakunnan puolesta sellaiselle ei ollut tarvetta.

Toinen opinnäytetyön tekijöistä on ollut työsuhteessa Liperin seurakuntaan. Hän oli Liperin seurakunnan diakoniatyöntekijänä rakentamassa Sannin Soppa -toimintaa vuosina 2021–2023. Hänen viransijaisuutensa Liperin seurakunnassa päättyi lokakuun lopussa 2023 ja hän on elokuusta 2024 jatkanut osa-aikaisena työntekijänä seurakunnassa. Toinen opinnäytetyön tekijöistä ei ole ollut mukana Sannin Soppa -toiminnan organisoinnissa tai toteuttamisessa eikä hän ole työskennellyt Liperin seurakunnassa. Tiedostimme ja otimme huomioon sen, että kun opinnäytetyön tutkimuksen kohteena on toisen opinnäytetyön tekijän oma työprojekti, asettaa se lähtökohtaisesti tietynlaisia haasteita tutkimuksen eettisyydelle

ja luotettavuudelle. Koimme kuitenkin, että esteellisyyttä opinnäytetyön toteuttamiselle ei syntynyt.

Eettisyyden kannalta opinnäytetyössämme oli tärkeää, että kyselylomake on muotoiltu niin, ettei vastaajan henkilöllisyys paljastu. Tämä otettiin huomioon myös kahden avoimen kysymyksen kohdalla: pohdimme tilannekohtaisesti, onko vastauksessa sellaista tietoa, josta henkilön voisi tunnistaa, ja anonymisoimme näitä tietoja tarvittaessa. Eettisyyden kannalta tulee pohtia myös tutkimusaineistojen säilyttämistä: tutkimuksen tekijöiden vastuulla on varmistaa, että aineisto ei pääse ulkopuolisten käsiin tutkimusvaiheessa tai sen jälkeen (Vilkkä, 2021, s. 47). Laadimme kyselyyn vastaajille selkeän, kirjallisen selvityksen aineiston keruun tarkoituksesta ja siitä, mihin tietoja käytetään, miten vastauksia käsitellään ja säilytetään ja miten ja milloin täytetyt kyselylomakkeet hävitetään. Tämä tieto annettiin vastaajille kyselylomakkeen (Liite 1) saatekirjeessä. Vastauksia käsitelivät vain opinnäytetyön tekijät ja kyselylomakkeita säilytettiin niin, etteivät ulkopuoliset pääse niihin käsiksi. Lomakkeet hävitetään tietoturvasääntöjen mukaisesti paperisilppurissa välittömästi opinnäytetyön valmistuttua. Myös Webropol-verkkolomake ja sen kautta saadut Word-tiedostot hävitetään työn valmistuttua. Toteutuksen tarkka kuvaaminen parantaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym., 2009, luku Tutkimuksen reliäabelius ja validius). Olemmekin pyrkineet opinnäytetyömme toteutuksessa kuvaamaan työvaiheet mahdollisimman tarkasti.

Hyvä, luottamusta herättävä vuorovaikutus tutkimusavustajien ja vastaajien välillä on tärkeää, jotta tutkimukseen saadaan osallistujia ja osallistuminen tuntuisi vastaajista miellyttävältä ja mielekkäältä (Leemann ym., 2018, s. 21). Aineiston keruutilanteessa meille oli tärkeää, että vastausten keräämisestä vastaava opinnäytetyön tekijä oli helposti lähestyttävä, jotta häneltä pystyi helposti kysymään apua, tarkennuksia tai lisätietoja. Vastausten kerääjän tuli myös olla koko tilaisuuden ajan läsnä ja saatavilla.

Parityöskentely on antanut mahdollisuuden reflektoida työtä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Yhdessä pohdittujen asioiden ja näkökantojen ansiosta työmme punaisena lankana on ollut vastuullisuus läpi projektin. Luotettavuuden kannalta parityöskentelyssä on ollut tärkeää viestintä niin meidän tekijöiden kesken kuin

meidän ja yhteistyötahon välillä. Viikoittaisilla palavereilla on pidetty huolta siitä, että molemmat opinnäytetyön tekijöistä ovat yhtä tiiviisti ajan tasalla opinnäytetyöprosessista, vaikka toinen meistä ei fyysisesti ollutkaan paikalla Liperissä. Luottamusta on antanut työyhteisötahon vahva tuki meille tekijöille. Vaikka opinnäytetyön kohde on ollut seurakunnassa järjestettävässä yhteisöruokailussa, näemme, että tämän työn tuloksia voidaan käyttää muidenkin tahojen yhteisöruokailutoiminnan kehittämisessä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Analyysin tuloksista voidaan päätellä, että Sannin Sopan kävijöillä on ruokailusta hyvin myönteisiä kokemuksia. Suljettujen kysymysten vastausten keskiarvo vaihteli välillä 4,1–4,9, eikä yksikään vastaaja ollut vastannut mihinkään väitteeseen huonointa vaihtoehtoa 1, ja myös vaihtoehto 2 oli kaikissa suljetuissa kysymyksissä valittu yhteensä vain viisi kertaa. Myös avoimissa kysymyksissä nousi esiin runsaasti positiivisia palautteita, kiitoksia ja toiveita siitä, että Sannin Soppa –toiminta jatkuisi myös tulevaisuudessa. Tämä kertoo osaltaan kävijöiden myönteisistä kokemuksista ja toiminnan merkityksellisyydestä.

Kaikki vastaajat eivät ilmeisesti halunneet vastata hengellisyyteen liittyviin kysymyksiin, sillä näiden kysymysten kohdalla useampi vastaaja oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Näissä kysymyksissä myös vastausten jakaantuminen asteikolla 1–5 oli suurinta. Pohdimme, koettiinko hengellisyyteen liittyvät kysymykset epäselviksi, liian henkilökohtaisiksi tai jollain tapaa vaikeiksi vastata. Vastauksia voi selittää kuitenkin myös se, että kaikki eivät koe seurakunnan yhteisöruokailuun liittyvää hengellistä ulottuvuutta itselleen tärkeäksi tai mieleiseksi.

Väitteen ”Koen Sannin Sopan merkitykselliseksi arjessani” vastausten pohjalta voidaan sanoa, että suurin osa vastaajista koki Sannin Sopan tuovan merkityksellisyyttä elämäänsä. Noin 93 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä tai

osittain samaa mieltä. Viisi vastaajaa kertoi olevansa ei samaa eikä eri mieltä tai osittain eri mieltä. "Sannin Soppa on vaikuttanut positiivisesti hyvinvointiini" -väitteen kanssa täysin samaa mieltä tai osittain samaa mieltä oli noin 90 prosenttia vastaajista, ja seitsemän vastaajaa oli osittain samaa mieltä tai osittain eri mieltä. Selkeästi suurin osa kävijöistä oli kuitenkin kokenut yhteisöruokailun vaikuttaneen positiivisesti heidän hyvinvointiinsa. Suurin osa Sannin Sopan kävijöistä, noin kaksi kolmasosaa, kertoi asuvansa yksin. Yksin asuvat kokevat muita useammin myös olevansa yksinäisiä, ja myös elämänlaatu koetaan kahden aikuisen kotitalouksia heikommaksi (Laihiala & Ohisalo, 2017, s. 133). Kävijöiden asumismuodot voivat selittää osaltaan sitä, miksi Sannin Soppa ja yhdessä ruokaileminen koettiin kävijöiden keskuudessa arjessa merkitykselliseksi ja hyvinvointia lisääväksi toiminnaksi. Toisaalta eriävien vastausten perusteella voidaan päätellä esimerkiksi, että osalle vastaajista syy ruokailuun osallistumiseen voi olla ennemminkin edullinen ruoka ja mahdollisuus päästä helposti syömään valmiiseen pöytään, eivätkä he liitä ruokailuun hyvinvointiin tai arjen merkityksellisyyteen liittyviä teemoja.

Suljettujen kysymysten vastausten pohjalta ei juuri ilmennyt selviä kehittämisen kohteita tai suuria puutteita. Noin neljännes vastaajista oli kuitenkin vastannut vaihtoehdon 3 tai 4 kysymyksiin "Olen tullut kohdatuksi ruokailussa", "Olen kokenut yhteisöllisyyden tunnetta Sannin Sopassa" ja "Olen löytänyt Sannin Sopasta juttukavereita". Tämän perusteella toiminnassa voitaisiin jatkossa keskittyä enemmän kävijöiden kohtaamiseen, yhteisöllisyyden tunteen luomiseen ja yhteisen keskustelun edistämiseen. Kävijöiden kohtaamista voidaan edistää esimerkiksi priorisoimalla kohtaaminen ajankäytöllisesti ja hankkimalla toimintaan vapaaehtoisia juttukavereita. Lisäksi Liperin seurakunnan työyhteisölle voitaisiin sisäisessä viestinnässä korostaa mahdollisuutta tulla syömään yhdessä seurakuntalaisten kanssa. Toiminnassa voitaisiin pyrkiä edistämään yhteisöllisyyttä ja yhteisen keskustelun syntymistä esimerkiksi virittämällä työntekijä- ja vapaaehtoislähtöisesti keskustelua ajankohtaisista aiheista. Ruokailuissa voitaisiin kokeilla myös esimerkiksi pöytiin asetettavia keskustelukortteja tai muuta keskustelua nostattavaa ja tutustumista edistävää oheistoimintaa. Yhteisöllisyyden tunnetta voisi lisätä myös se, että ruokailuun osallistuvilla olisi halutessaan mahdollisuus osallistua jollakin tavalla myös yhteisen ruokailuhetken järjestelyihin esimerkiksi

hartauden pitämisen, tilan koristelun tai ruokailun oheisohjelman ideoinnin tai järjestämisen kautta. Esimerkiksi Yhteinen keittiö -hankkeessa havaittiin, että yhteisöllisyyden lisääntymistä oli tapahtunut lähinnä korttelikeittiöissä, jotka tarjoavat mahdollisuuden osallistua myös yhteisen aterian valmistamiseen ja yhteisen hyvän tekemiseen (Mäntylä ym., 2019, s. 2, s. 48.)

Pohdimme kehittämisen kannalta myös merkityksellisyyden ja hyvinvoinnin teemoja ja näihin liittyvissä väitteissä ilmenneitä “ei samaa eikä eri mieltä” ja “osittain eri mieltä” -vastauksia. Avoimissa vastauksissa ja kehitysehdotuksissa ei noussut esiin varsinaisia puutteita tai kehitysideoita myöskään hyvinvointiin ja merkityksellisyteen liittyen. Pohdimme kuitenkin, voisiko kohtaamisen ja yhteisöllisyyden kehittämisen ja yhteisen keskustelun nostattamisen kautta vaikuttaa positiivisesti myös kävijöiden kokemiin hyvinvointivaikutuksiin ja heidän kokemukseensa ruokailujen merkityksellisyydestä. Olemme sitä mieltä, että jatkossa toiminnassa tulisi pohtia, millaista muuta merkityksellisyyttä ja hyvinvointia lisäävää vapaaehtoista toimintaa Sannin Sopan ruokailujen yhteyteen voisi liittää.

Avoimissa vastauksissa nousi esille useampi ruuan riittävyteen liittyvä kehittämissuositus. Ehdotettiin esimerkiksi, että ruokaa voisi tehdä vähän enemmän, ja ylijäämäruokaa voisi myydä kävijöille kotiin otettavaksi ja näin varmistettaisiin samalla ruuan riittävyys. Konkreettisenä kehitysehdotuksena eräässä palautteessa pohdittiin, olisiko joku yritys halukas lahjoittamaan tarjottavia tai kotiin viemisiä Sannin Sopassa kävijöille. Ajatellaan, että ajatusta ruuan mukaan myymisestä voisi jatkojalostaa ja pohtia, ja mahdollisia uusia yhteistyötahoja voisi kartoittaa. Avoimissa vastauksissa toivottiin vahvasti, että Sannin Soppa toteutuisi useammin, esimerkiksi kerran viikossa tai kaksi kertaa kuukaudessa koko taajamassa. Ylipäätään moni vastaaja toivoi, että Sannin Soppa -toiminta jatkuisi tulevaisuudessa.

Muutamassa vastauksessa viitattiin myös ruokailun viestinnän kehittämiseen: “Tuoda ehkä ihmisille tietoisuuteen tämä hieno mahdollisuus tulla syömään yhdessä seurakunnassa”. 90 prosenttia kyselyyn vastanneista oli vanhuuseläkkeellä. Pohdimme keräämämme aineiston pohjalta, miten Sannin Soppaa voisi kehittää niin, että se tavoittaisi ikäihmisten lisäksi myös muita ryhmiä.

Tavoittavuutta voisi parantaa esimerkiksi kehittämällä Sannin Sopan viestintää. Hieman yli puolet kyselyyn vastanneista oli saanut tiedon yhteisruokailusta lehdestä, ja seurakunnan nettisivuilta tai sosiaalisesta mediasta tiedon oli saanut 33 prosenttia vastaajista. Liperin seurakunnan verkkosivujen tapahtumaosiossa näkyvät tulevat Sannin Sopot. Kunkin viikon ruokailusta ilmoitetaan Facebookissa seurakunnan omalla sivulla, ja tapahtuma-aamuna julkaisu nostetaan vielä uudestaan esille. Pohdimme, että paikallislehti on selkeästi tavoitettava viestintäkanava, mutta ruokailut voisivat tavoittaa myös nuorempia ihmisiä, jos viestintää myös sosiaalisen median kanavissa monipuolistettaisiin ja kehitettäisiin. Ajatellaan, että esimerkiksi Instagramin kautta tehtävä Sannin Soppa -mainonta voisi tavoittaa paremmin nuoria ja nuoria aikuisia. Pohdimme, että Instagram-sivöllön kautta voitaisiin saada nuorempia kiinnostumaan myös muusta seurakunnan toiminnasta. Tiedottamisen kehittäminen ja henkilökunnan kouluttaminen sosiaalisen median käyttöön ovatkin kirjattuna Liperin seurakunnan tulevien vuosien toimintasuunnitelmaan 2025–2027 (Liperin seurakunta, 2024, s. 15–16). Onnistunut viestintä vaatii viestinnällistä osaamista, ja siksi myös Sannin Sopan kannalta on hyödyllistä, että Liperin seurakunnassa tullaan keskittymään viestinnän kehittämiseen.

Vastaajista 27,6 prosenttia oli saanut tiedon seurakunnan työntekijältä ja 27,6 prosenttia tutulta, ystävältä tai sukulaiselta. Seurakunnan työntekijät kohtaavat runsaasti ihmisiä viikoittain ja heille tulisi sisäisesti viestiä siitä, miten Sannin Soppa voisi kertoa seurakuntalaisille. Tuloksissa ilahduttavaa oli se, miten moni oli kuullut toiminnasta omien sosiaalisten verkostojensa kautta. Tämän voi päätellä kertovan siitä, että Sannin Soppa koetaan onnistuneeksi tapahtumaksi, josta kerrotaan mielellään eteenpäin myös muille.

Vain muutama vastaaja kertoi saaneensa tiedon Sannin Soppasta sosiaalityöntekijältä. Sannin Soppa -ruokailusta tulisikin viestiä entistä laajemmin myös erilaisille sosiaalialan verkostoille ja yhteistyökumppaneille. Yhteistyökumppaneiden kanssa voisi kehittää ruokailun oheen myös muuta arkea tukevaa ja hyvinvointia edistävää toimintaa, joka antaisi tapahtumalle lisäarvoa ja houkuttelisi paikalle myös uusia kävijöitä. Pohdimme, että tällaista toimintaa voisivat olla esimerkiksi neuvonta sosiaalitu- ja talousasioissa, Walk in -terapia tai mahdollisuus

yksityiseen keskusteluun diakoniatyöntekijän tai papin kanssa. Yhteistyötä voisi tehdä myös esimerkiksi Liperin Marttayhdistyksen ja muiden paikallisten järjestöjen kanssa.

Ruokailun kellonaika voi olla este siihen, että kävijöinä ei juuri ole työikäisiä tai perheitä. Aikaisemmin on jo tehty kokeilu ilta-aikaan järjestettävistä ruokailuista, mutta ne koettiin vapaaehtoisille liian raskaaksi. Kehitysehdotuksena pohdimme, voisiko seurakunnan muuta toimintaa ajoittaa niin, että ruokailuun osallistuminen olisi helppoa muun toiminnan jälkeen ennen kotiin lähtöä. Lapsi- ja perhetyössä onkin jo sovitettu kerhojen aikataulut ruokailujen yhteyteen. Pohdimme, että osa voi liittää seurakunnan ruokailut mieleensä vähävaraisuuteen, mikä voi karsia pois tietyn ikäryhmän ihmisiä. Toisaalta monella voi olla korkea kynnyks tulla seurakunnan ruokailuun, vaikka rahasta olisi tiukkaa. Pohdimme, voisiko työntekijöiden jalkautuminen ja osallistuminen kunnan eri toimijoiden järjestämiin tapahtumiin madaltaa työikäisten ja perheiden osallistumiskynnystä, kun ruokailuun tulija olisi ensin saanut kohdata diakoniatyöntekijän niin sanotusti puolueettomalla maaperällä.

Koemme, että opinnäytetyön tekeminen on lisännyt tietouttamme ruuan merkityksestä, ruoka-avun eri muodoista ja erityisesti yhteisöruokailuista. Yhteisöruokailuista on toistaiseksi kirjoitettu varsin vähän, mutta yhteisöruokailut ovat kiinnostava ja ajankohtainen toimintamuoto niin seurakunnissa kuin järjestöpuolellakin. Pohdimme opinnäytetyöprosessin aikana myös, miten itse määrittelemme yhteisöruokailun käsitteen. Mielestämme yhteisöruokailuun liittyy olennaisesti se, että ruokailut ovat aivan kaikille avoimia eikä niitä ole suunnattu suoraan tietylle ryhmälle, kuten vähävaraisille tai eläkeläisille. Lisäksi yhteisöruokailuun kuuluu kiinteästi sosiaalinen ja yhteisöllinen ulottuvuus, joka voi tarkoittaa osallistujille eri asioita: toiselle voi olla tärkeää vain syödä yhdessä muiden kanssa, kun taas toiset kaipaavat enemmän esimerkiksi yhteistä keskustelua tai tekemistä. Kävijät voivat osallistua yhteisöruokailun valmisteluun esimerkiksi laittamalla ruokaa yhdessä, mutta mielestämme se ei välttämättä ole oleellista yhteisöruokailun määritelmälle. Tutkimuksemme tuloksistakin ilmeni, että varsinkin osa iäkkäämmistä kävijöistä arvosti sitä, että toisten kanssa sai tulla seurustelemaan nimenomaan valmiin pöydän ääreen.

Ruoka-apu eri muodoissaan on kiinteä osa erityisesti diakoniatyötä. Siksi koemme, että opinnäytetyön myötä kerritimme sellaista ammatillista osaamista, joka auttaa meitä kehittämään diakonian ruokailuja ja ruoka-apua tulevaisuudessa. Opinnäytetyöprosessi lisäsi myös ymmärrystämme sosiaalialalla ajankohtaisista osallisuuden, eriarvoisuuden, yhteisöllisyyden ja yksinäisyyden teemoista. Ammatillisen kompetenssin kehittymisen kannalta opinnäytetyön toteuttaminen on antanut ymmärrystä moninaisen toimijuuden ja vuorovaikutustilanteiden tärkeydestä. Prosessin aikana syvensimme ymmärrystämme siitä, minkälaisia toimia sosiaalialan ammattilaiselta vaaditaan tällaisen toiminnan alkuun saattamiseen ja millaista yhteistyötä verkostojen kanssa voi tehdä. Sosionomi (AMK) diakoniatyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukseen kuuluvat muun muassa sosiaalialan eettinen osaaminen sekä kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Opinnäytetyön tekeminen kehitti erityisesti eettistä osaamistamme myös tutkimustyössä ja opetti meille paljon lisää esimerkiksi eriarvoisuuteen, yksinäisyyteen ja ruoka-apuun liittyvistä yhteiskunnallisista tekijöistä ja osallisuuden edistämisen keinoista. Diakoniatyön osaamisvaatimukseen kuuluvat hengellisen työn, diakonisen asiakastyön osaaminen, kirkon organisaation tunteminen sekä yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Koemme, että pääsimme opinnäytetyöprosessissa syventymään erityisesti diakoniatyön avustamiskäytäntöihin ja kehitimme yhteisöllistä ja yhteiskunnallista osaamistamme. Samalla prosessi opetti meille paljon kirkon ruoka-aputoiminnan syntymisestä ja kehittymisestä ja samalla antoi meille näkökulmia ruoka-aputoiminnan tulevaisuuteen.

Opinnäytetyöprosessin aikana syntyi myös useita yhteisöruokailun ja ruoka-avun teemoihin liittyviä jatkotutkimusideoita. Olisi kiinnostavaa tutkia esimerkiksi vapaaehtoisten tai diakoniatyöntekijöiden kokemuksia yhteisöruokailuista. Koska yhteisöruokailun käsite on varsin karkea, myös eri toimijoiden ja seurakuntien yhteisöruokailujen määritelmiä, tarkoitusta ja tavoitteita voisi tutkia lisää. Tällöin voitaisiin pohtia esimerkiksi sitä, miten eri toimijat määrittelevät ja rajaavat yhteisöruokailutoimintaa ja millaisia käytänteitä toiminnassa on, esimerkiksi valmistavatko ruuan työntekijät, vapaaehtoiset vai kävijät itse. Mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi myös se, miten ruokailuissa käyviä voisi osallistaa yhteisöruokailun rakentamiseen tai oheisohjelman kehittämiseen ja millaisia kokemuksia tällaisesta

osallistamisesta syntyisi seurakunnissa. Lisäksi pidämme kiinnostavana jatkotutkimusaiheena sitä, miten yhteisöruokailut ovat vaikuttaneet osallistujien sosiaaliin suhteisiin ruokailujen ulkopuolella: onko yhteisöruokailuissa kävijöiden kesken syntynyt uusia tuttavuuksia, ystävyysuhteita tai vapaa-ajan kohtaamisia?

Kehittämispainotteiseksi jatkotutkimuksen aiheeksi sopisi myös se, millaisin tavoin seurakunta voisi yhteisruokailuissa tehdä yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Kiinnostavia yhteistyötahoja olisivat esimerkiksi sosiaalitoimi, terveydenhuoltopalvelut, työllisyyspalvelut, Kela tai erilaiset järjestöt. Yhteisöruokailussa voisi olla tavattavissa vaikkapa hoitaja tai Kelan edustaja, jolta voisi saada apua erilaisissa sosiaalitukiin liittyvissä kysymyksissä. Kiinnostavia teemoja olisivat myös esimerkiksi oman talouden hallinta, terveellinen arkiruoka tai arkiliikuntaan innostaminen. Opinnäytetyötä kirjoittaessa syntyi myös ajatus Sannin Soppa -yhteisöruokailun jatkokehittämishankkeesta, jolle voisi hakea rahoitusta. Hanke voisi keskittyä nimenomaan siihen, miten Sannin Sopassa voitaisiin tehdä yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa ja millaisia muita kävijöille hyödyllisiä palveluita yhteisöruokailun oheen voisi liittää.

Opinnäytetyön tulokset esitellään Liperin seurakunnan työntekijöille työyhteisökokouksessa keväällä 2025 työn valmistuttua. Lisäksi tarkoituksena on esitellä tuloksia myös Sannin Soppa -yhteisöruokailujen kävijöille, sillä kävijät olivat tutkimuksestamme kiinnostuneita ja opinnäytetyön tulosten merkitys Sannin Sopan kehittämistyölle tulevaisuudessa on suuri. Ajattelimme järjestää kevätkauden 2025 viimeisen kuukauden Sannin Soppien yhteyteen esittelytilaisuuden opinnäytetyöstämme. Opinnäytetyön tulosten esittely myös kävijöille työn lopuksi antaa mahdollisuuden keskustelun jatkumiselle, lisäpalautteen saamiselle ja uusien ideoiden syntymiselle. Opinnäytetyön tulokset ovat myös konkreettinen näyttö Liperin seurakunnan päättävälle taholle, kun keskustellaan määrärahoista tuleville kausille.

LÄHTEET

- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Sosionomi (AMK), diakoniatyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 8.11.2024. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-diakoniatyö/>
- Gothóni, R. (2018). Innovaatiot, yhteisöllisyys ja uusi ammatillisuus. Teoksessa M. Valtonen (toim.), *Yhteisöpajat osallisuuden, oppimisen ja muutoksen mahdollistajina* (s. 15–29). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Hiilamo, H. (2022). Sote-uudistus ja odotukset diakoniatyölle. Teoksessa S. Huhanantti, & V. Wallenius (toim.), *Diakonia. Nyt. Näkökulmia vaikuttavaan auttamistyöhön* (s. 175–184). Kirjapaja.
- Hiilamo, H., Pesola, U. & Tirri, S. (2008). Kirkon ruoka-apu. Teoksessa S. Hänninen, J. Karjalainen, K.-M. Lehtelä, T. Silvasti (toim.), *Toisten pankki: Ruoka-apu hyvinvointivaltiossa* (s. 115–124). Stakes. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201901232766>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita* [Audio, äänikirja]. Celia. (Julkaistu alun perin 2007, Tammi)
- Huhanantti, S., & Wallenius, V. (2022). Johdanto: Diakonia eilen, tänään ja huomenna. Teoksessa S. Huhanantti, & V. Wallenius (toim.), *Diakonia. Nyt. Näkökulmia vaikuttavaan auttamistyöhön* (s. 6–21). Kirjapaja.
- Kalanti, M. (2022). Koronan vaikutukset diakoniatyöhön. Teoksessa S. Hammarén, M. Hietaniemi, S. Kainulainen, & M. Kalanti (toim.), *Diakoniarometri 2022 – Muuttuva ja muuttava diakonia* (s. 23–53). Suomen ev.-lut. kirkon tutkimusjulkaisuja 138. Kirkon tutkimus ja koulutus. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4309/viewmode=previewview>
- Kirkon tilastopalvelu. (2024). *Jäsentilasto 2024*. <https://www.kirkontilastot.fi/viz.php?id=271>
- Kämppe, M.-L. (27.7.2022). Seurakuntaliitokseen ollaan tyytyväisiä sekä Heinävedellä että Liperissä. *Yle*. <https://yle.fi/a/3-12551112>

- Laihiala, T., & Ohisalo, M. (2017). Charity Food Aid as an Indicator of Gender and Social Inequalities in Finland. *Sosiologia*, 54(2), 128.
<https://journal.fi/sosiologia/article/view/124286/74446>
- Larjavaara, H. (2019). *Leipäjonosta yhteiseen pöytään. Tapaustutkimus Vantaan Yhteinen pöytä -hankkeesta* [Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/749694f7-7ea8-4ca1-b371-d78addc1f2ec/content>
- Leemann, L., Isola, A.-M., Kukkonen, M., Puromäki, H., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2018). *Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi. Kyselytutkimuksen tuloksia*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/136551>
- Lehtelä, K.-M. & Kestilä, L. (2014). Kaksi vuosikymmentä ruoka-apua. Teoksessa M. Vaarama, S. Karvonen, L. Kestilä, P. Moisio, & A. Muuri (toim.), *Suomalaisten hyvinvointi 2014* (s. 270–281). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-015-3>
- Liperin kunta. (i.a.). *Liperi-tietoa*. Saatavilla 6.3.2024 <https://www.liperi.fi/liperi-tietoa>
- Liperin seurakunta. (17.12.2024). *Toiminta- ja taloussuunnitelma 2025–2027 ja talousarvio 2025*. <https://www.liperinseurakunta.fi/documents/d/www.liperinseurakunta.fi/kv-17-12-2024-liite-2>
- Liperin seurakunta. (2021). *Diakoniatyön toimintakertomus 2021*. [Julkaisematon pöytäkirja].
- Liperin seurakunta. (25.10.2023). *Työntekijäkokous*. [Julkaisematon pöytäkirja].
- Lähteenmäki, M. (2022). Yksinäisyys – enemmän kuin kuulluksi ja kohdatuksi tulemisen perustarve. Teoksessa S. Huhanantti, & V. Wallenius (toim.), *Diakonia. Nyt. Näkökulmia vaikuttavaan auttamistyöhön* (s. 71–85). Kirjapaja.
- Makkonen, E. (2004). Ruisleipää ja riisivelliä. Teoksessa M. Knuutila, J. Pöysä, & T. Saarinen, (toim.), *Suulla ja kielellä. Tulkintoja ruuasta* (s. 23–39). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mäntylä, E., Nousiainen, M., & Isola, A.-M. (2019). *Keittiöt ilman rajoja. Yhteinen keittiö -hankkeen osallisuusvaikutusten arviointi*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-304-5>

- Nousiainen, M. (2021). Pienet onnistumistarinat ja osallisuuden kokeminen Yhteisissä keittiöissä. *Yhteiskuntapolitiikka*, 86(2), 155–165.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021041510492>
- Ohisalo, M. (2017). *Murusia hyvinvointivaltion pohjalla: Leipäjonot, koettu hyvinvointi ja huono-osaisuus* [Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. (Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 148). Itä-Suomen yliopisto.
<https://erepo.uef.fi/handle/123456789/18218>
- Paloviita, P. (2020). Ruoka-apu muutoksessa ja yhteiskunnan peilinä. Teoksessa H. Alava, A. Kela, A. Nikkanen, & P. Paloviita, *Diakoniabarometri 2020. Aina uuden edessä* (s. 25–47). https://evl.fi/documents/1327140/0/31446640_Diakoniabarometri-tutkimusraportti_verkkopublication_20_08_24.pdf/0d769ae2-fbc5-a18e-f7f9-b0f54c8d7ae1?t=1600684512167
- Paukkeri, T., Ravaska, T., & Riihelä, M. (2023). *Deaton Review. Eriarvoisuus Suomessa*. Policy Brief 4/2023. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. <https://doria.fi/bitstream/handle/10024/188197/vatt-policy-brief-4-2023-deaton-review-eriarvoisuus-suomessa.pdf?sequence=1&isAllowed=n>
- Rautiainen, S., Jolkkonen, A., Kurvinen, A., Lemponen, V., & Tiilikainen, A. (2023-a). *Liperin kuntaprofiili*. Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia. <https://uefconnect.uef.fi/wp-content/uploads/2021/05/ALKUVOIMA-Liperin-kuntaprofiili-1.pdf>
- Rautiainen, S., Jolkkonen, A., Kurvinen, A., Lemponen, V., & Tiilikainen, A. (2023-b). *Heinäveden kuntaprofiili*. Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia. <https://uefconnect.uef.fi/wp-content/uploads/2021/05/ALKUVOIMA-Heinaveden-kuntaprofiili.pdf>
- Ruoka-apu.fi. (i.a.). *Mikä on Ruoka-apu.fi?* Kirkkopalvelut. Saatavilla 2.11.2024. <https://ruoka-apu.fi/medialle/info-mika-ruoka-apu-fi/>
- Ruokavirasto. (29.10.2024). *Aineellinen apu ESR+ -rahastosta*. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/elintarvikkeet/aineellinen-apu-esr/>
- Ruokavirasto. (8.3.2024). *EU:n ruoka-apu yhteisön vähävaraisimmille*. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/elintarvikkeet/ruoka-apu/>

- Ryökäs, E., Gävert, T., Ikonen, T., Kainulainen, S., Saarelainen, S.-M. & Salmi-
nen, V.-M. (2022). Muuttuva ja muuttava diakonia. Teoksessa S.
Hammarén, M. Hietaniemi, S. Kainulainen, & M. Kalanti (toim.),
Diakoniabarometri 2022 – Muuttuva ja muuttava diakonia (s. 127–
139). Suomen ev.-lut. kirkon tutkimusjulkaisuja 138. Kirkon tutkimus
ja koulutus. [https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20jul-
kaisut/r/4309/viewmode=previewview](https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4309/viewmode=previewview)
- Saarinen, T. (2004). Miina keitti hyvän kahvin. Teoksessa M. Knuutila, J. Pöysä,
& T. Saarinen, (toim.), *Suulla ja kielellä: tulkintoja ruuasta* (s. 158–
175). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Salonen, A., Ohisalo, M., & Laihiala, T. (2018). Undeserving, Disadvantaged,
Disregarded: Three Viewpoints of Charity Food Aid Recipients in
Finland. *International journal of environmental research and public
health*, 15(12), 2896. <https://doi.org/10.3390/ijerph15122896>
- Silvasti, T. (2015). Food Aid – Normalising the Abnormal in Finland. *Social pol-
icy and society: a journal of the Social Policy Association*, 14(3),
471–482. <https://doi.org/10.1017/S1474746415000123>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (2020). *Ovet auki – Suomen evankelis-
luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026*. [https://evl.fi/plus/wp-con-
tent/uploads/sites/3/2023/09/Ev.lut_kirkko-strategia.pdf](https://evl.fi/plus/wp-con-
tent/uploads/sites/3/2023/09/Ev.lut_kirkko-strategia.pdf)
- Thitz, P. (2013). *Seurakunta osallisuuden yhteisönä*. (Diakonia-ammattikorkea-
koulun julkaisuja ja tutkimuksia 40). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Tikka, V. (2019). Charitable food aid in Finland: From a social issue to an envi-
ronmental solution. *Agriculture and human values*, 36(2), 341–352.
<https://doi.org/10.1007/s10460-019-09916-3>
- Tilastokeskus. (26.5.2023). *Tunnuslukuja väestöstä alueittain, 31.12.2022*.
[https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaerak/stat-
fin_vaerak_pxt_11ra.px/table/tableViewLayout1/?loa-
dedQueryId=45ba5f20-2525-44b7-96f0-0459758e1b5b&time-
Type=top&timeValue=1](https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaerak/stat-
fin_vaerak_pxt_11ra.px/table/tableViewLayout1/?loa-
dedQueryId=45ba5f20-2525-44b7-96f0-0459758e1b5b&time-
Type=top&timeValue=1)
- Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.),
*Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu:
virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. (s. 92–116). PS-Kustannus.
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-Kustannus.

Wiens, V., & Zitting, J. (2022). Eriarvoisuuden vähentäminen ja osallisuuden edistäminen yhteistyön tavoitteena. Teoksessa S. Huhanantti, & V. Wallenius (toim.), *Diakonia. Nyt. Näkökulmia vaikuttavaan auttamistyöhön* (s. 86–99). Kirjapaja.

Yhteinen pöytä. (i.a.) *Mikä Yhteinen pöytä?* Saatavilla 2.11.2024 <https://yhteinenpoyta.vantaa.fi/fi/mika-yhteinen-poyta>

LIITE 1. Saatekirje ja kyselylomake

Kysely Sannin Soppa -yhteisöruokailun kävijöille

Teemme Liperin seurakunnalle opinnäytetyötä, jossa tutkimme Sannin Soppa -yhteisöruokailuissa kävijöiden kokemuksia ruokailuista. Tämä tieto voi olla hyödyllistä, kun pohditaan Sannin Soppa -yhteisöruokailun tulevaisuutta ja rahoitusta. Tutkimustuloksista voi olla hyötyä myös muille seurakunnille, jotka järjestävät yhteisöruokailuja. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi. Vastauslomakkeita säilytetään huolellisesti, niitä tarkastelevat vain opinnäytetyöntekijät ja lomakkeet hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Täyttämällä tämän kyselyn annat suostumuksesi siihen, että vastauksesi voidaan sisällyttää tutkimusaineistoon. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista.

Vastauksestasi kiittäen

Outi Vihervuori ja Anna-Leena Leskinen

sosionomi (AMK), diakoniatyö -koulutuksen opiskelijat,

Diakonia-ammattikorkeakoulu

outi.vihervuori@student.diak.fi / anna.leskinen@student.diak.fi

TAUSTATIEDOT

Rastita näistä se vaihtoehto, joka koskee sinua.

Ikä

- 18–29 v.   30–39 v.   40–49 v.   50–59 v.
 60–69 v.   70–79 v.   80–89 v.   yli 90 v.

Sukupuoli

- nainen mies muu tai en halua kertoa

Elämäntilanne (voit valita useamman vaihtoehdon)

- opiskelija
 työssäkäyvä
 työtön
 vanhuuseläkkeellä
 työkyvyttömyyseläkkeellä
 osatyökyvyttömyyseläkkeellä
 kuntouttavassa työtoiminnassa
 työkokeilussa
 perhevapaalla tai hoitovapaalla

Asumistilanne

- asun yksin   asun yhdessä jonkun tai joidenkin kanssa

Mistä olet saanut tiedon Sannin Sopasta?

(voit valita useamman vaihtoehdon)

- seurakunnan nettisivuilta tai sosiaalisesta mediasta
 lehdestä
 seurakunnan työntekijältä
 ilmoitustaululta
 sosiaalityöntekijältä
 tutulta, ystävältä tai sukulaiselta
 muualta, mistä? _____

KOKEMUKSET SANNIN SOPASTA

Tässä osiossa on kysymyksiä ruokaan, ruokailutilaan, kohtaamiseen ja yhteisöllisyyteen sekä hengellisyyteen liittyen.

Näihin kysymyksiin vastataan asteikolla 1–5.

Ympyröi se numero, joka vastaa omaa kokemustasi väitteestä.

1 = täysin eri mieltä

2 = osittain eri mieltä

3 = ei eri eikä samaa mieltä

4 = osittain samaa mieltä

5 = täysin samaa mieltä

RUOKA JA RUOKAILUTILA

Ruoka on ollut laadukasta ja maukasta

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,

4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Ruokaa on ollut riittävästi

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,

4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Ruokailutila on viihtyisä

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,

4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

HENGELLISYYS

Sannin Sopan viikkomessu on minulle tärkeä

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Hengellisyys näkyy Sannin Sopassa sopivasti

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

KOHTAAMINEN, YHTEISÖLLISYYS JA HYVINVOINTI

Olen tullut kohdatuksi ruokailussa

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Sannin Sopan työntekijää / työntekijöitä on helppo lähestyä

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Olen kokenut yhteisöllisyyden tunnetta Sannin Sopassa

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Sannin Soppa on vaikuttanut positiivisesti hyvinvointiini

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Koen Sannin Sopan merkitykselliseksi arjessani

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Olen löytänyt Sannin Sopasta juttukavereita

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei eri eikä samaa mieltä,
4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

1   2   3   4   5

Miten Sannin Soppa -yhteisöruokailutoimintaa voisi mielestäsi kehittää?

VAPAA SANA

Tähän voit vapaasti kirjoittaa palautetta Sannin Sopasta: risuja ja ruusuja, kehittämissuhteita ja -ideoita, omia kokemuksia ruokailuista jne.

LIITE 2. Sannin Sopan mainos. Esimerkki Ylämyllyn mainoksesta.

Sannin Soppa
Ylämylly
Seurakuntatalo, Katajapolku 1

Torstai 5.9, 3.10, 7.11
klo 11.30-12.30
Viikkomessu 5.9 klo 11-11.30

DIAKONIATYÖN JÄRJESTÄMÄÄN
RUOKAILUUN OVAT KAIKKI
TERVETULLEITA.
ATERIAN HINTA 2€

Liperin seurakunta